Üksiknummer 5 kop.

Kõigi maade töölised, ühinege!

„ЭДАЗИ“ ежедн. орган эстонск. секций Ц. К. Р. К. П. и Сев.-Западн. :: Бюро Ц. К. Р. К. П. ::
S. K. P. keskk. ja Põhja-Lääne büroo Eesti sekts. häälekandja.
Ленинград, Фонтанка 27. Awatud kella 10—7.
Telefonid: Toimetus — 533-86, trükikoda — 171-41.

Edasi

Kuulutuste ja tellimiste hinnad

Kuulutamine		Tellimine	
esimesel lhk.	3 r. kul.	Linnades 1 kuu	1 rbl.
wiimasel „	1 „ „	aasta — 11 rbl.	
keskmistel „	6 „ „	Maal 1 kuu —	50 kop.,
k.-har. asut.	20 k. „	aasta — 5 rbl.	50 kop.

E. Kirjast. Ühisuse liikmetele ja kollekt. tellides 15% odawam.

Nr. 26 (2226) Puhkepäewal, 1. weebruaril 1925 8. aastakäik

Küsimus Wene-Jaapani ühendusest.

Tokiost, 30 jaan. Mõned tähtsamad Jaapani poliitikategelased kõnelesid parlamendis poliitilise lähenemise poolt S. N. W. Liidu ja Hiinaga, isegi mitte peatades sõjalise liidu ees nende riikidega. Kauge Ida rahwused on küllalt tugewad wõitlusels Inglise-Ameerika ülewõimu wastu.

Panide Poolamaa uus prowokatsioon.

Warssawist, 30. jaan. Mitropoliit Dionisiuse juures, kellele on annetatud Poola walitsuse poolt „uuestiüündinud Poola“ orden, oli wastuwõtmine, kus olid ka walitsuse liikmed, Poola ajakirjanduse esitajad ja Wene walgekaardlaste ajakirjanikud. Joodi terwist ja peeti pidukõnesid „kogu Wenemaa keisri Kirilli auks“ ja terwitati tulewat kallaletungimist S. N. W. Liidule, mida organiseerib Kirill.

Hirmutawad tundemärgid.

Washingtonist, 30. jaan. Sõjalaewadele on käsk antud kõiki Ameerika ja Briti kaubalaewu saata, mis ööse! Schanghaist lahkuwad.

Salanõu Kemal-pascha wastu.

Angorast, 30. jaan. Eila saadi salajeltsi jälgile, kes tahtis tappa Kemal-paschat. 17 arreteerituteſt on suurem osa — armeenlased.

Ametühisuste ühise wäerinna asjus.

Pariisist, 30. jaan. Unitaarne töökonföderatsioon pani reformistlikkudele konföderatsioonidele ette, organiseerida septembris Pariisis ühise kongressi ametühisuste ühise liikumise küsimuse arutamiseks. Enne seda saab olema mõlemate konföderatsioonide täidesaatwate komiteede ühine konwerents. Oma üleskutses reformistlikkudele konföderatsioonidele teatab unitaarne töökonföderatsioon, et kaswawa fascistliku liikumise hädaohu ees on tarwis ühist töölisteklassi wõitlusjoont luua ametühisuste ühise liikumise kiire teostamise t el.

Luther — liitlastest ja kommunismist.

Berliinist, 30. jaan. Wäljamaa ajakirjanduse esitajate wastuwõtmisel konstateeris Luther, et Saksamaal hakkab suurelt tekkima pett protseni nne kokkuleppe asjus Prantsusmaa fijah põhjuseks on Kölni oblasti okupatsiooni edasijätkamine. On kahetsuswääriline, et liitlased ei tegutse awalikkude läbirääkimiste teel. Liitlased isegi ei arwa tarwilikuks tuua otsekoheseid süüdistusi Saksamaa wastu, sest siis oleks wiimasel wõimalus neid ümber lükata.

Puudutades Herrioti wäljaastumist, seletas Luther, et mis tähendab mõne tuhande wabatahtliku õpetamine, kui Saksamaal puuduwad uuemad wõitluse abinõud. Saksa walitsusel on kindel nõu likwideerida neid nähtusi, mis tähendawad Versaille rahulepingu rikkumist.

Uleminnes politsei sõjawägede juure tähendas Luther, et Saksamaad ähwardab kommunistlik hädaoht ja seepärast ei wõi ta lahti ütelda tugewast politseist. Kommunism on seni kahjuta kuni maal walitseb tasakaal. Aga mis wõib juhtuda siis, kui tekiwad uued majanduslikud kriisid?

Traktorid Ameerikast.

Odessast, 30. jaan. Eila jõudis Ameerikast ookeani weolaew „Orient“, mis tõi kaasa 400 traktorit.

Kõige eeskujulisem lugemistuba S. N. W. Liidus.

Wernitski lugemistuba Tuula kubermangus, kes „Prawda“ wõistlusel esimese auhinna sai. Ristikesega on ära märgitud lugemistwa juhataja. Lenini nurgake. Talupojad lugemise juures.

Eesti ei jõua „kommunismi tondist“ jagu saada.

Kindral Laidoneri seletus.

Eesti peab S. N. W. Liidu wastu mõistlik olema.

Tallinnast, 30. Riigikogus peetud kõnes ütles end. wägede ülemjuhataja Laidoner rahwuswahelisi suhteid puudutades S. N. W. Liidu kohta: „Üks on meile aksiomiks, et meie peame oma Ida naabri suhtes rahupoliitikat ajama. Kõige suuremat tähelpanu tuleb pöörata nimelt suhete pääle Wenemaaga, mis täiesti loomulik. Kuigi meie suurest riigist lahti oleme löönud, siiski elame meie temaga kõrwu ja peame tarwituſele wõtma kõik abinõud, et meie suhted oleksid loomulikud ja hääd. Ühes sellega tuleb meil kriitiliselt tähelepanu pöörata, et säält korralwalatse propagandat, kuid mitte nõukogude walitsuse poolt, waid rahwuswahelise organisatsiooni poolt. See on meile hädaohtlikuks. Meie peame wõitlema selle hädaohu wastu, kuid meie ei suuda seda häwitada. Meie peame igapidi püüdma rahus elada meie Ida naabriga.

Herriot' ülesastumise wastukaja.

Pariisist, 30. jaan. Uhenduses Herrioti wiimase kõnega pöörab „Matin“ tähelpanu Nõukogude ajalehtede kirjatükkide pääl mis seletawad wõimalust Jaapani-Nõukogude Liidust.

Ajaleht näitab selle pääle, et Herriot' katsed takistawad Saksamaad ühendada mõne waenulise liidu grupega.

Salanõu Britannia laewastiku wastu.

Londonist, 30. jaan. Inglismaal arreteeriti grupp ikrlasi, keda süüdistatakse salanõus Britannia laewastiku wastu. Walitsuswõimude teate järele lõiwad arreteeritud sideme mere ministeeriumi ametnikuga, kes andis neile tarwisminewaid teateid. Salanõu ülesandeks oli õhku lasta laewad, mis koondatud Plimmouthi mere sadamasse.

Barmati sõber uuesti walitud.

Berliinist, 30. jaan. Preisi maapäew walis uuesti presidendiks sots.-demokraadi Brauni. Braun sai 221 häält, rahwuslane Chrits sai — 175 häält ja kommunist Pick — 39. Braun waliti sots.-demokraatide ja keskpartei häältega.

Poola kaitsepolitsei sünnitus.

Warssawist, 30. jaan. Poola kaitsepolitsei lõpetas juurdlemise sm. Kulikowski asjus ja andis ta kohtuwõimudele üle. Kaitsepolitsei tahab teha sellest kõmulist protsessi ja tunnistajatena Kulikowski wastu astuwad üles kaitsepolitsei agendid.

Saksa fascistid Moskwas.

1924 a. 26. oktoobril arreteeriti Moskwas 3 Saksa ülikooli üliõpilast. Oma lühikese Moskwas wiibimise ajal tuldi neile nõukoguasutuste poolt lahkelt wastu, sest nad näitasid ette Saksamaa kompartei liikmekaardid. Iseäranis tihti käisid nad rahwahariduskommissariaadis, Kominternis, meie üliõpilaste organisatsioonides. Igale poole püüdsid nad sissetungida. Seda seletasid nad oma huwitusega S. N. W. Liidu wastu.

Mõnikord läksid segamini, jutustasid oma kawatsustest — küll minna ekspeditsioonile Tsheljuskini maaninale, küll Siberi Mandshuuriasse, küll Kesk-Aasiasse. Tihtipääle kõnelesid kultuursideme loomise tahtmisest Saksamaa ja S. N. N. W. Liidu wahel. Tegelikult aga selgus, et et nad raha korjasid Berliinis, teaduslikuks ekspeditsiooniks, ettepannes oma teeneid terwe rea asjast huwitatud äridele, S. N. W. Liidu majanduslikku olukorra kohta ettekannete kokkuseadmiseks.

Ule S. N. W. Liidu piiri tulles olid nad warustatud rewolwritega, ning kandsid oma juures käsiapteeki, kus nagu päraſt lähemal uurimisel selgus, hää hulk tugewasti mõjuwaid kihwte asusid. Edaspidine juurdlus näitas, et parteipiletid olid wõltsitud ja üliõpilased ise on Saksamaa fascistliste organisatsioonide liikmed. Uks selle kolmiku „kultuurse liikumise pioneer“ oli nii ettewaatamata, et kõneles endi terroristlikkudest kawatsustest.

Kommunistide wäljaastumine asumaade poliitika wastu parlamendis.

Pariisist, 30. jaan. Läbirääkimistes wäljaastuw kommunist Berton pidas juure kõne, milles kirjeldas Tunise olukorda, kus näitas, mismoodi Prantsuse wõimud wõltsiwad walimist, ühiskondliste tööde kõlbmata täitmist ja üldist poliitilist surwet Tunisis.

Kui parlamendi enamus katkestas Bertoni kõnet wihaste wahelhüüetega, teatas kommunist Dorrio kohapäält, et kommunistlik programm nõuab praegustele asumaadele täielikku riiklist iseseiswust.

Berton jatkates kõnet, tuletab meele Prantsusmaa poolt pidulikult antud lubamist ewakueerida Tunisi ja wastates Herriotile, kes on imestanud selle üle, et kommunistid kaitsewad asumaade rahwuslist liikumist, tähendab, et nendes rahwuslistes liikumistes mõistame rahwaste enesemääramise õiguseid.

Edasi kõneleb Berton: Komintern, kes omaks wõttis Marx'i mõtte, et kommunisti kohus on toetada igasuguſt rewolutsioonilist liikumist, on praegusel korral ainukeseks rõhutud rahwaste lootuseks.

Üldhiina konwerents.

Urgast, 30. jaan. Ajutine kõrgem Hiina walitseja Duan-Tshi-Dshuan saatis telegraafi teel teadaande Mongoolia riigi pääministri Tsharen-Dotschu nime pääle, milles teeb ettepaneku wiimasele saata saadikut Ülehiinalisele konwerentsile. Iseloomulik on see, et Duan-Tshi-Dshuani telegramm adresseeriti isiklikult Tsharen-Dotschule, sellega ignoreerides Mongoolia walitsuse olemasolu, niisama ka suure parlamenti seadusandwat tööd. Hiinlased eitawad kangekaelselt Mongoolia wabariigi rippumatust.

Protestistreik.

Oslost, 30. jaan. Trontheimi töölise organisatsioonid tegid otsuseks wiia läbi ühepäewast üldstreiki protestiks klassilise kohtumõistmise wastu, mis tehti mitmele töölisele, kes wõitlesid streigimurdjate wastu minewa aastase streigi ajal.

Ühuühendus Hamburg—Chicago.

Londonist, 30. jaan. Otsustati sisse seada alaline ühuühendus Hamburg — New-York— Chicago wahel. Lende toimetatakse sellel teel koks korda nädalis.

Külmade kahjud Kaukaasias.

Tifliisist teatatakse, et juba detsembrikuul Lääne-Gruusias külmade tagajärjel kannatasid tsitroni istandused. Osaliselt kannatasid ka kariloomad. Talwewiljad Scharapanski kreisis on kaetud jäätanud lumega. On kartusi, et wiljad häwinewad.

Ida-Gruusias, Duschetski ja Goriiski kreisides kannatasid puuwilja aiad. Sitnachi kreisis häwines 25 külas 10.000 tiinulisel pinnal hilisem külw.

Armeenias wigastati külw ainult Delishinski kreisis.

Iseäranis palju kannatas Aserbeidshani põllumajandus, pääasjalikult tema karjakaswatus. Külma ja toidu puuduſel häwinesid mitu tuhat karilooma. Wäga wõimalik wõib olla wiljade wäljasuremine. Saljanski kreisis häwines umbes kolm tuhat suurt karilooma ja 16.000 wähemat looma, Bakinski kreisis 2000, Schemahinski kreisis — 10.000 ja Sakatalski kreisis — 500 suurt ja wäikest karilooma. Dshebraili kreisis said hukka 25 protsenti karjast, Geoktshaiskis — umbes 100.000 oinast ja Agdaischki kreisis — 2800 karilooma.

Suur lumi rikkus ära Agdaiski kreisis 30.000 puuda puuwilla.

Ennenägemata neljakümnepäewaliste külmade läbi kannatasid Kahetia 20.000 tiinu ulatusliſed wiinamarja raioonid.

Läinud nädal.

Wahekord Prantsusmaaga. — Miks Prantsuse tööstus loomuliku wahekorra jalulesseadmisest S. ¦ N. W. Liiduga huwitatud on. — 390 miljoni meie töösstuse jalulesseadmiseks. — Meie laewastiku tagasiandmise küsimus ei nihku paigast. — Normaalsest wahekorrast ei wöi weel juttu olla. — Herrioti seisukoht Saksamaa suhtes. — Monarkistliku pöörde kawatsused. — Prantslased niipea Rheini kaldalt ei lahku. — Bessaraabia küsimus. — Missuguste wötetega Rumeenia Bessaraabiat oma külge on tahtnud liita. — Moldaawia wabariik ja Bessaraabia — „Pahempoolne wähemus" Inglise ametiühisuslikus liikumises. — 600 tuhat Inglise töölist on astunud klassiwöitluse teele. — Mussoliini „pahemlus." — Öörumised fascistide ja teiste elanikkude wahel muutuwad terawamaks. — Fascistid ähwardawad Mussoliniga „löppu" teha.

Kuigi meil nii öelda normaalne wahekord Prantsusmaaga jalule oli seatud, puudub meil siiski weel kindel pilt, milles see normaalne wahekord seisab ja kuidas imperialistlik Prantsusmaa oma päale wötud kohuseid täidab. Meie wöime otsustada ainult üksikute telegrammide järele, mille päriwus enamasti kodanlikust hallikast. Alles peale sm. Krassini Moskwa tulekuga selgusid küsimused, mille peale wastust saada tahtsime.

Eriti huwitatud lähenemisest S. N. W. Liiduga on Prantsuse tööstus. Wiimane tunneb kisendawat puudust meie maasuuti, bensiini, määreölide ja petroleumi wastu. Samuti tuntakse huwi ka meie metsamaterjaalide ja lina wastu. Samuti tarwitab Prantsusmaa ka meie margantsi. Nende Prantsusmaale wäl aweo kohta peetakse juba praegu läbirääkimisi. Kaubanduse korraldamiseks kawatsetakse asutada Wene-Prantsuse pank, mille põhikapitaaliks Prantsuse ärimehed walmis on andma 300—400 miljoni franki.

Kuid, kui meie selle küsimuse lahendamises tuntawalt edasi oleme jõudnud, siis seisame meie wõlgade küsimuses täiesti endisel seisukohal. Mis puutub wana walitsuse wõlgadesse, siis ei taha meie selle tasumise küsimusega tegemist teha, oleme aga walmis rewolutsiooni läbi tekkinud kahju üle walmis läbirääkimisi pidama iga üksiku kahjukannatajaga.

Mis meid aga eriti huwitab päale normaalsete wahekordade jalule seadimist Prantsusmaaga, see on meie Mustamere laewastiku saatus, mida Wrangel omal ajal ära wiis ja mis nüüd Bizertas seisab Herriot lubas meile seda laewastikku päale S. N. W. Liidu tunnistamist tagasi anda. Wähe aja pärast muutis ta aga oma seisukohta ja teatas, et laewastiku tagastandmise küsimust ei saa weel praegu ära otsustada, kuni otsustatud ei ole wõlgade küsimusi. Teiste sõnadega tähendab see seda, et Prantsusmaa meie Bizertas olewat laewastikku pandina oma käes tahab hoida. Et sarnane tegu rahwuswaheliste seaduste järele millegagi õigustatud ei ole, see on igale ühele arusaadaw, seda töendawad ka Prantsuse filmapaistwamad juristid.

Seega on meil Prantsusmaaga küll „normaalne wahekord" olemas, on olemas ka kõik eeldused normaalse kaubandusliku tegewuse arendamiseks, kuid lahendamata on senini weel küsimused, mis Wene-Prantsuse wahekorras põhipanewat ots etendawad.

Just samuti, nagu Herriot oma „wabameelset" seisukohta S. N. W. Liidu suhtes on muutnud ja meile filmipilgutades ainult kõlawaid sõnu ütleb, nii ühines ta ka Saksamaa küsimuses parempoolsetega. Tösi, siin on osalt põhjust ja need põhjused seisawad reaktsionääride wõimulepääsemises Saksamaal. Ühenduses fascistliku walitsuse kokkuseadmisega Lutheri poolt, hakkasid Saksamaal ikka otsustawamalt kuulujutud liikuma monarkia jalulesäädmisest. Kõneldi, et kõige enne seatakse monarkia jalule Baieris ning ühendatakse Austria Saksamaaga. Kui palju neil kuulujuttudel põhja all on, ei tea, kuid telegrammid teatawad, et Herriot need kuulujutud aluseks wõtnud Prantsuse poliitika kõwendamise suhtes Saksamaa wastu. Kui riigimehed sarnastele kuulujutudele oma poliitika rajawad, siis peawad need ikka hallikast tulema, mida tähelpanna tuleb.

Niiwiisi läks siis Saksamaale reaktsiooniline walitsus õige kalliks maksma. Rheini kaldalt ei mõtle prantslased niipea lahkuda.

25. jaanuaril täius 7 aastat Bessaraabia okkupeerimisest rumeenlaste poolt. 7 aastat on Rumeenia imperialistid Bessaraabiat oma käes pidanud, kogu selle aja wältel on sääl armutu walge terror möllanud. Kuid mida hirmsamini möllab terror, seda hoolsamini püüab Rumeenia Bessaraabiat oma külge kinnitada. Esimest katset tegi ta juba 1919 aastal Pariisi „rahu" konwerentsil, kus Rumeenia suurte riikide eeskujul Euroopa kaardi muutmise juures Bessaraabiat omale tahtis ja selle kinnitamist nõudis „rahulepingus". Huwitaw on, et siis Rumeeniat toetas ainult Prantsusmaa, kelle wasalriik see wäike ahnitseja ka oli. Ameerika oli Bessaraabia Rumeeniaga liitumise wastu ning Ameerika esitaja Witt soowitas Rumeenia pääministrile Bratianule Bessaraabias rahwahääletust toime panna. Bratianu oli selle wastu ja teatas, et rahwahääletus wöib anda tõuget rewolutsioonilisele liikumisele.

Siis soowitas Witt rahwahääletust toime panna kolme aasta pärast, kui teraw filmapilk möödub. Bratianu oli ka sellele wastu. Witt tegi ettepaneku 10 aasta pärast hääletada. Ka sellele oli Bratianu wastu ja nõudis wiibimata Bessaraabia küsimuse otsustamist. Seda aga ei tehtud ja Bessaraabia küsimus jäi lahtiseks. Ainult pärast kinnitas liitlaste saadikute konwerents Bessaraabia okkupeerimise Rumeenia poolt, kuid sellele protokollile kirjutasid alla ainult Prantsusmaa ja Inglismaa, kuna Ameerika kategooriliselt allakirjutamisest loobus ning Itaalia ja Jaapan ainult lubasid, mis ka selleks jäi, sest päale S. N. W. Liidu tunnistamist ei saa nad sellele protokollile enam nii kergesti alla kirjutada.

Bessaraabia rahwas ootab aga filmapilku, kunas ühineda saaks üle Dnestri jõe olewa noore Moldaawia nõukogude wabariigiga, kes küll ainult 2 kuud wana on, kuid kellel suur tulewik ees on...

Kui Inglise ametiühisuste saatkond S. N. W. Liitu jõitis, walmistas kogu kodanlik ja sotsiaaldemokraatlik ajakirjandus selle wastu, et alustada kihutustööd „pahempoolse wähemuse" wastu Inglise ametiühistustes. Niipea, kui saatkond Inglismaale tagasi jõudis, hakkas waenulik pööletungimine päale.

Kui aga „pahempoolse wähemuse" konwerents kokku astus, milline sündmus tähtsaks pöördepunktiks on Inglise töölisteliikumises, wõtab kodanlik ja sotsiaal-äraandlik ajakirjandus kogu oma waletamise oskuse kokku, mobiliseeris kogu jõu, et „hoopi" anda neile, kes „lõhuwad Inglise ametiühisuste ühtlust", „lõhuwad isamaa töösstust" jne.

Milles siis asi seisab? Miks Inglise kodanlus nii ärewaks on läinud? Seepärast, et Inglise ametiühisuslik liikumine läheb kodanluse mõju alt wälja, astub laiale rewolutsiooniteele. Oli ju Inglise ametiühisuslik liikumine mängukanniks kodanluse käes. Kodanluse sõna kuulawa bürokraatliku aparaadi kaudu mõjus Inglise kodanlus töölisteklassi wõitluse päale. Kuid wiimase aasta sündmused jätsid jälje ka Inglise ametiühisusliku liikumise päale, mille jõgawuses tekkis järsk laienew pragu. Osa Inglise töölisi astusid kokkuleppe teelt kodanlusega kodanluse wastu wõitlemise teele.

Pahempoolse wähemuse konwerents näitas, et ta koondab juba 600.000 Inglise töölist. Sellel konwerentsil ei ole tähtsust mitte ainult Inglise tööliste rewolutsioonilisele wõitluses, waid ta töö tagajärjed ei jää mõjuta ka töölisteliikumise rahwuswahelisel wõitluswäljal, sest see konwerents on esimene tõsisem katse ainsa rahwuswahelise ametiühisusliku liikumise loomiseks.

Ühise wäerinna hüüdsõna seadis üles Kommunistlik Internatsionaal. Juudaste kollane Internatsionaal wõitleb selle hüüdsõna wastu, sest iga samm ametiühisusliku liikumise ühtlustamiseks on hoop maailma kodanlusele. Hoop kokkuleplastele tähendab sammu edasi maailma proletariaadi rewolutsioonilises wõitluses. Seepärast tungiwadki kodanlus ja sotsiaal-äraandjad nii suure wihaga Inglise ametiühisusliku liikumise pahema tiiwa kallale, sest teawad nad ju wäga hästi, et see on esimene samm Inglise töölisteliikumise kommunistlikule teele astumises.

Itaalias teeb Mussoliini kawatsusi „sõja seisukorrast" „rahu" seisukorda üle minna ning selle tõttu hakkab kõnelema uue parlamendi kokkukutsumisest ja koostöötamisest wabameelsetega. Et Mussolini oma wõimu kellegagi jagada tahab, see ei sünni mitte wabatahtlikult, waid selleks kaaluwad põhjused, mis sunniwad teda sellele teele astuma. Itaalia rahwas on fascismist sedawõrd terroriseeritud, et iga filmapilk oodata wõib ta ülesastumist fascismi wastu, mida seni takistanud on fascistlik „must kaardiwägi", kes hamburi sõjariistus „korra" järele walwab. Kuid Mussolini saab aru, et sarnane pinewus ikka kaua kesta ei wöi ning kord rahwa kannatus katkeb, mis surmahoobiks wõib olla fascismile. Ja seepärast hakkab Mussolini silmi tegema „pahempoolsetele", „wabameelsetele", hakkab kõnelema parlamendist, walimiseseaduse muutmisest jne. Kuigi neist kõnelemisest nende teostamiseni tükk maad on, siiski on Mussolini „pahemlus" fasciste marru ajanud ja nad lubawad Mussoliniga „lõpetada", kui see oma edwistamist pahemlastega ei lõpeta. Nii on Itaalias sisemine käärimine täies hoos, mis wahepääl rohkem „normaalne" oli. Lähem tulewik näitab, millega see lõpeb. K. T.

Bigum-Puujalg.

Martin Andersen-Nexö.

Tõlkinud *K. Dixi.*

Öieti öeldes, oli tema poolt häbematuseks — käia puujalaga, sest sõjas ei olnud ta kunagi käinud. Kuid pikapääle harjusid inimesed temaga ja ei wihastanud tema üle selle pärast. Ja — nad andsid talle isegi selle eest nime. Bigum-Puujalg hüüdsid nad teda, kuna tema ise, selle wastu, ennast Folmeriks nimetas.

Sõjawäe kogumise ajal küsis ametnik ta käest mõrudalt, kas ta selle jalaga wahest sündinud ei ole. Bigum hirwitas — ta oskas hinnata terawat nalja. Kuid ametnik ei mõtelnudki naljatada, waid küsis wihaselt:

— Mis kuradi päralt, miks ta naerab? Kas ta ei wõi siis wastata?

Ainult siis sai Bigumile selgeks, et see tahab seletust puujala kohta, ja ta jutustas, kuidas ta walaskala püügil omal jala ära külmetas ja kuidas selle tagajärjel see ära tuli lõigata.

Bigum elas täiesti üksildasena, kaugel, linna põhjapoolses osas, paljal, tuule eest warjamata kaldaserwal, wäikeses ütikeses. Tal oli püss ja wana lootsik ja kui külm-selgetel kewad-öödel, meri, helkides, siia tungis, liugles ta lootsik kalda suurte kaljude wahel. Ise istus ta kerana lootsiku ninas, laskewalmis püssiga ja kuulatas partide kisa, kuni nad laskmise kauguseni ei lähenenud. Ehk põrkas häkki ühel suurel kiwil magawa hülgega kokku ja torkas temasse oma wästra.

Tuimal talwel, kui meri, niipalju kui silm ulatas, jääga oli kaetud ja metspardid tihedas udus waba weepinda otsides siia ja sinna lendasid, raius Bigum jää sisse suure augu ja ehitas jääst wäikese majakese. Selles ta lamas warjatult ja laskis parte — tihti kolm ja neli tükki korraga.

Kuid aastate jooksul hakkas see elu külma käes mõjuma; teda hakkasid piinama luuwalud ja ta pidi kodu jääma. Kõige rohkem piinas teda luuwalu just seda jalga, mida ei olnudki ja õige sagedasti tuli teistel tahtmata naerda, kui ta puujala alumisest osast kinni haaras, nägu moonutas ja kaebas, et luuwalu naelutab ta suurt warwast.

Niiwiisi pööras ta kingsepa tööle tagasi, millega ta tegemist tegi juba enne merele minekut. Kuid see tegewus oli talle ka ennem wastik ja ta töötas nüüd mitte enam kui tarwis oli kõige lihtsamaks elamiseks.

Päewa muu osal kirjutas ta luuletusi, muusitseeris ja filosofeeris.

Tema, kui poeedi jõud, seisis sentimetaalse tunde ülewoolus. Ta laulis petetud armastusest, Türgi sõja koledustest ja parka «Albatrossi» hukkumisest. Muusikas oli ta, ümberpöördult, elurõõmus — hää meelega mängis ta tantsudel.

Neis mõlemates kaunides kunstides olid tal silmapaistwad eelkäijad, kuid hoopis teisiti seisis lugu filosoofia osaga. Siin oli ta kahtlemata originaaliks. Tal oli haruldane filosoofiline süsteem, mis põhjenes ta saabaste katsetes läbikäimises tellijatega, ja ta wõis wiibimata ütelda, kas seisab ta ees tagasihoidlik inimene ehk elurõõmus, pillaja wõi ihnus, — selleks oli tal waja ainult pilku heita sissetulija saapa päale.

Neis tegewustes saatis ta pika talwe mööda, ja kui ta kõht urises, siis pööras ta selle poole manitsusega ja püüdis nalja toonil eitada soowi olla alati ääreni täis.

—Kuidas, sa urised jälle? — küsis ta: — ei teeks wiga, kui sa selle üle weidi järelmõtleksid ja wähe paastuksid, — ja, paastuksid! Kas sa ei tea, et inimene ei ela mitte ainult lihast? Ka leib on wäga hää, kullake, ja ole sellega rahul!

Kui tõsine originaal, ei pööranud ta kõige wähemat tähelpanu selle päale, kas wiibiwad ta juures wõõrad inimesed, waid jatkas rahulikult seda tegewust, mis seni teinud oli, kõneles ise enesega ehk oma kõhuga; ei warjanud oma rõhutusi ega midagi muud; ja, sagedasti wõttis ta riidest lahti ja puges woodisse, enne kui wõõrad weel ära minna suutsid.

Kuid niipea kui meretagant esimene musträästas ilmus ja Bigumi akna alla puhkama istus, muutus ta loiuks, päris loiuks. Paistis nagu oleks tal kõik kondid paistetanud; midagi nagu jookseks kehas, — üfles ta. Siis istus akna alla, parandas saapaid ja waatas imestanult mere poole, sel ajal, kui kewade walitsema hakkas. Ta nägi, kuidas murdus ja kadus jää, kuidas laewad sadamas purjed lahti lasksid ja üksteise järele merele kadusid; lumi sulas ta silmi ees, rohi tärkas.

Ja iga kewade sündis üks ja seesama: paranduse hoos wiskas Bigum häkki töö enesest eemale, jooksis linna ja ostis omale paar pükse sinisest tondinahast — alati sinisest tondinahast. Ja kui kodu jõudis, lõikas ühest säärest tüki ära — selle jala jaoks, mille asemel tal puujalg oli — õmbles äralõigatud tükil ääred nii kokku, et sai wäike, kerge kaardiwäelase müts ja pani selle omale pähe. Onnelik nagu laps, tõmbas siis uued püksid jalga; wanad õmbles aga niiwiisi kokku, et sellest sai kott kahe auguga — säärtega. Siia pakkis ta oma noodid, wiiulikeeled, pudel wiina ja kõike, mida omale tarwilikuks pidas. Siis wõttis selle oma ranitsa säärtest kinni, wiskas üle õla, sidus ääred ees kõri juures sõlme ja läks kewadele wastu. Ukse jättis ta pärani awatuks; nii wõiwad inimesed ise tulla ja otsida oma poolwalmis ehk täiesti parandamata saapaid.

Ja nüüd algas Bigum-Puujalg ringreisu, mis kestis lähema talweni ja haaras oma alla kogu saare.

Ümberkündmisega tegewuses olewat talupojad käisid oma hobuste järel, mässides ohjad eneste ümber, ja wahtisid järjest teele; ja kui nad Bigum-Puujala ilmumist nägid ja tema wiiulit kuulsid, siis üflesid: «nüüd aigab warsti suwi», just nii, nagu öeldakse toonekure ilmumisel.

Ja Bigum mõõtis saart risti ja põigiti, laulis sulastele ja piigadele oma laule, müüs neid neile, kes osta tahtsid, ja mängis häämeelega lauluwiit, kuni need seda õppisid. Nad seisid

W. K. P. Leningr. kubermangu 21. konwerents.

Põllumajandus.

Sm. Kusmini ettekanne.

Külwipind suurenes.

Põllumajanduse olukorda wõime näha järgmiste arwude järele. Külwipind terawiljade suhtes on 86,8 protsendi 1916 aasta külwipinnast. Sama aastaga wõrreldes linade külwipind teeb wälja 73,8 protsendi. Heinade suhtes on see arw 82,5 protsendi. Wiimasel kahel aastal on kogu külwipind terwena, iseäranis aga eriliste põlluwiljade, nagu lina ja heina all järjekindlalt kaswanud.

Käsitäes külwipinna arenemisega kaswab ka talupoja üldine majapidamise saaduste jaak. Näituseks läinud aastaga wõrreldes kaswasid terawiljad kuni 175 protsendini, lina — 437 protsendini, kartul — 216 protsendini ja lõputs hein — kuni 128 protsendini. Niimoodi on talupoja majapidamine meie kubermangus kõwenenud.

Uhes külwipinna kaswamisega ja saaduste suurenemisega kaswab ka talupoja majapidamine kaupade turule toomine.

Organiseerida talupoja turgu.

Päätakistuseks on talupojale käesolewal ajal hästi organiseeritud riikliku ja kooperatsioonilise turu puudumine. Selle tagajärjena ajab meie talurahwas teatud määral erakaupmehe ja spekulantide küünte wahel ja loomulikult kannatawad selle all kõige rohkem kehwikud ja keskmised talupojad, kellel puuduwad wõimalused saata oma saadusi kreisi turule ja peab selle asemel toimetama läbi erakaupmehe, kes hästi peenelt oskab läheneda talumehele.

Seepärast on talupoja turu organiseerimine külas erakorraliselt tähtis ülesanne.

Ennesõjaaegse külwipinna suuruse juure.

Käesolewal aastal, mis oli eriti hääks wiljasaagi aastaks, kawatseme laiendada külwipinda. Laiendada nimelt kauplemiseks tarwisminewate wiljaliikide: kaera, juurewiljade, heinade külwipinda. Kawatsuse järele tahame suurendada käesolewal aastal külwipinda 8 protsendi. Nii teeks wälja külwipind tulewal aastal 93,3 protsendi ennesõjaaegsest.

Kuid selleks, et olla kindlad külwis, peame teatud toetust ülesnäitama talumehele. Meie elasime üle erakorraliselt halwa sügise ja elame üle halba talwe. Lumepuudus aitab kaasa talwewiljade mitte loomulikku olukorda sattumist ja ähwardab talwewiljade mõnejuguse osa hääbumist nii et tuleb asuda uuesti külwamisele. Seda tuleb teha mõnes madalamas kohas Leningradi, Trotski ja Kingissepa kreisides.

Tingimata on waja wastu tulla waesele talumehele laenuandmisega, anda ainelist laenu, kuna enam rikkamale wõimaldada muretseda warustust üldisel kaubandusliselalusel.

Maakorraldus.

Pool kogu 1923 a. tööst maakorralduse alal kuulus kruntide eraldamisele kogukonnast. Maakorralduse iseloom oli mitmesugune. Laiaribalisi wäljasid oli kõigest 16 protsenti.

1924 a. näeme edasi nihkumist. Põllupind kruntide all ei wähene, waid isegi suureneb mõni protsent. Kuid selle kõrwal kaswawad laiad ribad. Seda murrangut wõime panna täiesti maal töötawate seltsimeeste ja maamõõdu aparaadi propaganda arwesse.

Meie ülesanne maakorralduses peab seisma selles, et seda protsessi juhtida nende eelduste loomises, mille kaudu oleks wõimalik ühiskondlustada ja koopereerida talurahwast. Selleks peame alalhoidma külade kaupa ümberasumist, kusjuures selle sisemuses wõime kergemalt liita lahutatud ja laialipillatud elemente mitmesuguste walmistuse protsessides kaudu. Waja on ärahäwitada kaugemaa põllud, kitsad ribad, waja on üle minna mitmepõllupidamisele.

Uldise maakorralduse kõrwal on kahesugune maakorraldus — küla massiline korraldamine, sääl kõrwal aga — üksikute wäljaeraldamine kruntnikkudeks ja talunikkudeks. Kuid meie ülesanne peab seisma eeskätt selles, et kõige päält korraldada talupoegade kollektiiwe külades. Wiimases järjekorras paneme meie tööawasse üksikuid, kes tahawad wäljaasuda kogukonnast. Uks abinõu, millega tahame seda küsimust süwendada on, ühiskondliste maatükkide loomine igas külakeses. Sarnane wool on olemas. Siis seame endile ülesande käesolewal aastal igas maakorralduses luua ühiskondlik maatükk, milles ühiselt wastastiku Lenini ribade abiandmise komiteega luuakse aiawilja aiad ühes kõigi küla jõududega ja abinõudega. Need Lenini ribad peawad olema massiliseks agitatsiooni abinõuks koopereerimise alal. Need maatükkid töötatakse ümber külajõudude abil niiwõrd, kuiwõrd abiandmise komitee ühendab kogu külarahwast.

Põllumajanduslik kooperatsioon ja laen.

Need on kaks erakorraliselt tähtsat ja otsustawat fakti edaspidisel külamajapidamise arendamisel. Meie kooperatsioon kaswab arwuliselt ja kiirelt. 1923 aastal 1. jaanuarini oli meil 343 kooperatiiwset organisatsiooni, 1924 a. 1. oktoobril aga 671 organisatsiooni, s. t. kaswas kuni 200 protsendini. Arwuliselt kaswab kooperatsioon kiirelt, kuid omadusliselt jätab ta palju soowida. Kõige eesmalt on ta erakorraliselt nõrk majanduslikult, teiseks kannatab sellekohaste juhtiwate jõudude puuduse all. Edasi, meie kooperatsioon, on teatawal määral organiseerimata: ainult 52 protsenti on liitunud ühendustesse, kuna ülejäänud, elawad iga üks oma ette.

Eriwalmistus kooperatiiwide kaswus läheb järjekindlalt edasi.

Kooperatsioonis peame leidma sarnased töötiisid, mis wastaksid kohalikkudele majanduslikkudele tingimistele, mis wõimaldaks talupoja majapidamisele, eriliselt kehwikutele tõesti kasutada neid wõimalusi mida loob kooperatiiwne ühinemine.

Laenude suhtes wõime kõneleda kokkuwõtte tööst pooleteise aasta jooksul, mil tegutses meie uus laenupank. Läinud aastal kuni 1. oktoobrini anti wälja laene 1.997.000 rubla eest. 60 protsendi sellest summast langes Leningradi kubermangu päale. Teised kubermangud said wähem. Laenuandmise kawa tulewa aasta päale on seatud iga kubermangu walmistusliku tähtsuse järele.

Laenu andmise poliitikas, peame selle järele waatama, et laenude andmise läbi kindlustaksime kooperatsiooni arenemist.

Kehwa ja keskmise talurahwa huwides.

Selguseta olukorra juures mis meil walitses agronoomilises, weterinäärses ja igas muus osas, püüdsime meie rahuldada kogu töörahwast. Siin tuleb aga edaspidi ka klassilist joont läbi wiia ja agronoomilist abi anda eeskätt wähemjõukatele talupoegadele. Meie töö agronoomilises küsimuses peab minema kehwa ja keskmise talurahwa huwides. Sellega seisaksime kindlal klassilisel alusel agronoomilise abi andmises.

Sm. Badajewi aruanne kooperatsioonist.

Silmad kooperatsiooni poole.

Keskkontrollkommisjoni aruandest oli juba näha meie kooperatiiwi töö paranemist. Meie põllumajanduse, tööstuse ja rahakursi kõwenemisega paraneb ka edaspidi kooperatsioonide tegewus.

13. partei kongress wõttis terwe rea tähtsaid otsusi wastu kooperatsiooni asjus. Eriti häid tagajärgi andis riigitööstuse laenuandmine kooperatiiwidele. 13. kongressist pääle on kooperatsioon oma pääle suuremat tähelepanu tõmmanud, ühiskonna silmad on nüüd kooperatsiooni poole pöördud.

Kooperatiiwide kaswamine.

Wiimase 7—8 kuu jooksul on algkooperatiiwide läbikäik kaswanud kolmekordseks. Liigete arw kaswab iga kuuga. 1. mail 1924 a. oli osanikke 154.200, 1. jaan. 1925 a. — 195.000. See tõus on järjekindel.

Samuti on kaswanud ka kapitaalid. Kuna 1. mail oli kapitaalisid — 298 tuh., s. t. iga liikme päale tuli keskmiselt 4 rbl. On tarwis osatähtede kapitaali niiwõrd suurendada, et iga liige oma osasumma 5 rbl. täielt ära maksab.

Ennem ei olnud kooperatiiwidel kaupade walik kuigi suur, ja tema ei suutnud oma tarwitajate kõiki nõudeid täita. Nüüd on selles märksa paranemist näha. Ka ei lubanud kaupade puudus kindlaid hindasid hoida. Nüüd lubab aga kaupade rohkus ja mitmekesisus paremaid kaupasid walida ja neile kindlad hinnad määrata.

Leningradi kooperatiiwide ühisuse tegewusest.

Leningradi kooperatiiwide ühisus (L. S. P. O.), kui kooperatiiwide keskkoht, aitas suuresti kaasa algkooperatiiwide edule. 1. mail oli antud algkooperatiiwidele kaupasid laenuks 966.000 rbl. eest, 1. jaan. aga — 3.925.000 rbl. eest. Nüüd on meil wõimalik juba hakata kaupade sorteerimise pääle rõhku panna, seda silmas pidades, et kõik kooperatiiwid ühesegust kaupa ei tarwita.

Meie algkooperatiiwid ei tööta enam endistes piirides, waid on wõtnud laia ulatuse. Näituseks warustawad nemad leiwaga 70 protsendi elanikkudest. See seab meie ette ülesande leiwa hääduse tõstmise pääle

---

keset hoowi tema ümber ja laulsid kaasa. Ajuti olid nad arusaamatud, ajuti ladusad; siis toetas Bigum oma kargu kaenla alla, et ta puujalal toetuspunkt oleks, lõi wõimsalt keeltele, nii et nad kiunuma hakkasid, nagu näljased kassid, ja laulis peaaegu kahtekümnendat korda:

Tule, oh kena piigake,
Ja koa oma pärga.
Ma tean, sa tahaksid olla küll
Kõige ilusamaks tantsumurul.
Ta-hak-sid, tahaksid.

Puhta raha pistis Bigum tasku, kuid söögiained, mida sai, laskis läbi tühjade püksisäärte ranitsasse. Kui siis lodjapuu õitsema hakkas ja heeringas kudema, lauldi Bigum-Puujala laulukesi igas nurgakeses. See oli poeesia wõidukäik, mis rõõmustama pidi iga luulesõpra.

Kuid kui juba käo kukkumine ammu waikis ja lõikus kuhilatesse pandud, algas Bigum oma teist suurt reisu kunsti edendamiseks lõikuse püha puhul. Terwe kuu jooksul saagis Bigum oma wiiulil ööd läbi. See aeg nõudis temalt palju jõudu; Bigum ise nimetas seda oma rõhumise ajaks. Kuid selle läbiwiimine, nagu tarwis, oli tal enesearmastuse ajaks. Selle aja wältel oli pidustustel kombeks, et iga wõõras järjestikku Bigumi jootis; taheti näha, kui kaua suudab ta wastu panna. Kuid tarwis oli palju inimesi, kuni Bigum midagi märkama hakkas, kuid kunagi ei olnud ta sedawõrd joobnud, et põrandale oleks kukkunud.

Alkoholi esimene mõju seisis enamasti selles, et Bigum ei wastanud, kui teda Bigum-Puujalaks hüüti, waid teatas waljult, et tema nimi on laulik Folmer. Mõnikord hakkas ta mängima nagu hullumeelne, eriti siis, kui märkas, et teda wihastada tahetakse. Ja tantsude ajal ei pidanud ta mingisugust wahet, waid läks otsekohe ühe tantsuloo päält teise pääle, siis algas wiiulimängija ja tantsijate wahel elaw wõistlus. Sulased, kopsides kontsaga wastu põrandat ja lennates mööda oma daamidega, nõudes kisades kiirendust ja Bigum kiirendas tempot, kuni poogan nagu wälk keelte pääl siia ja sinna lendas ja muusika muutus üheks katkemata, wärisewaks kiunumiseks. Siis segas tolm ja kriiskawad hääled sarnaseks nõiade tantsuks, et hariliku sureliku kõrwatrumm sellest kergesti rebeneda wõis ja tütarlapsed, wäsimusest poolsurnud, wiimaks põrandal wäänlesid.

Pääle sarnast tantsu pidid sulased oma riided wälja wäänama, ja higi tilkus põrandale. Bigum, selle wastu, jatkas waheajal aeglast mängu — nüüd ei suutnud ta korraga mängu katkestada.

Mõnikord läks asi kakeluseni, eriti kui siin salkkond rootslasi wiibis. Siis wälkus Bigumi näol salajane oode. Ta teadis, et midagi ei suuda teha, kui jalul seisab — siin wõis teda iga laps kapjadelt maha lüüa. Selle wastandina olid tal tugewad käed, ühe jala puudus arendas neid haruldaselt. Istuwas seisukorras wõis ta igale mehe wastu panna. Siis pani ta wiiuli eemale, tungis ettepoole ja istus oma näitelawa — laia lauaääre pääle. Pääle seda, ruttu oma puujalga otsast ära wõttes, ootas ta ahne pinewusega, puujalg käes, kas ei lähene kaklejad tema juure saali lõppu, kus ta istus; sarnasel juhtumisel langeb ehk ka temale midagi osaks.

Kuid lehed langesid ja sügisesed tormid möllasid lagendikul ja kihutasid merewahtu Bigumi onnikeseni. Bigum ise hakkas nägu moonutama ja oma puujalast kinni haarama. Ja ühel hääl päewal läks tagasi oma talwekorteri.

Nii sündis see aastast aastani ilma muutuseta.

Kuid ükskord... ja, siin naljatas kewade temaga.

Kas ta ei istunud oma akna juures ja ei näinud tema lähenemist, ei tunnud waluna kõigis oma liigetes? Kuid selle asemel, et osta omale uued tondinahast püksid, teha ära lõigatud säärest kaardiwäelase mütsi ja wanadest pükstest õmmelda ranitsat, läheb ta ja annab trummilööjale, linna politseinikule, pulma kuulutuse. Kas ta ehk ei taha loobuda oma wabadusest, muutuda orjaks ja teiste surelikkude eeskujul kiskuda oma seljast nahka naise ja laste toitmiseks — tema, poeet? Ja, arwatawasti on ta mõistuse kaotanud! Kuid trummilööja käib wäikese linna pääuulitsal ja põikuulitsatel ja karjub inimestele akende ja uste all:

— Bum! — bummelümm! — Bumm! Bumm!

«Pulma kuulutus!

Üksildane inimhing, kellel puujalg on, otsib ustawat eluseltsilist. Tähelepanukut ei pöörata mitte nägusa wälimuse, waid hää iseloomu pääle. — Ettepanekud panna suure kiwi alla onni juures mere ääres».

Kõik elanikud ajasid trummilööja järele kaelad õieli. Nad olid sedawõrd imestanud selle uue naiseotsimise wiisi üle, et kellegile pähe ei tulnud isegi nalja teha.

Kuid Bigum ei läinud oma reisule.

Iga hommik jooksis ta palawiku taolise pingutusega wälja ja tõstis üles suure kiwi, et näha kirja, kuid alati asjata. Ah, keegi ei ilmu! Süüdi on muidugi tema puujalg.

Alguses ei tahtnud Bigum kuulutuses oma puudust tähendada, kuid ta ausus wõitis. Kui asi puudutab armastust, tarwis ennast korralikult ülewal pidada. Kas ta ei olnud poeet ja seega ka petetud armastuse kohtunikuks? Kuid ausal teel ei jõua alati pärale, see paistab nüüd kõige selgemalt.

Wiimaks leidis kord hommikul kiwi alt tükk paberit, kuhu kirjutatud oli järgmist:

«Olen lesk kahe surnud lapsega, armastuserikka iseloomuga ja olen midagi alles hoidnud.

Sinu Anje Peters,
minu ema juures Bundtarmenis».

(Järgneb).

tõsist tähelpanu pöörata. Teiseks tuleb leiwa hindasid alandada, kuigi need juba praegu peaaegu ennesõjaaegses kõrguses on.

Kui meil enne wõimalik ei olnud selleks miljon rubla saada, siis on meil nüüd see wõimalik. Hiljuti lubas rahanduse osakond meile 500.000 rubla $2-2^1/_2$ kuu pääle laenuks leiwatehase laiendamiseks.

Meie ei tohi lubada, et erakaupmeeste käes oleks see tähtsam toiduaine. Praegu küpsetame meie 400.000 puuda leiba kuus, kuid tarwis on seda arwu 600.000 puuda pääle kuus tõsta, — selleks on meile aga raha tarwis. Samuti on meil tarwis elanikke ka teiste tähtsamate ainetega täielt warustada.

See seisukoht, mis on praegu kooperatsioonil, on õieti tähtis ja meie peame seda seisukohta iga hinna eest kindlustama. Selleks abinõuks on kooperatiiwi laenud. Alguses oli meil teatud kartus selle laenu asjus, kuid wiimased kuud on näidanud, et see kartus on asjata. Meie wõime realiseerida kooperatiiwi laenu täielt.

Elektrofikatsioon laieneb.

Juba wiis aastat tagasi töötas Wladimir Iljitsh wälja oma kindla käega Wenemaa elektrofitseerimise kawa, milline pidi tõstma walmistusejõudu ennesõjaaegsest tasapinnast kaks korda kõrgemale. Nõukoguwõimu waenlased nimetasid seda plaani mitte elektrofikatsiooni, waid elektrofitsiooni plaaniks.

Kuid elu ise näitas neile elementidele, et nõukogwalitsuse algatustel elujõudu on.

Misfuguses olukorras on siis S. R. W. Liidu elektrofitseerimise plaan? Elektofikatsiooni plaan wõeti waetu nõukogude 9. kongressil. Siis kawatseti ehitada lähemate 10 aasta wältel 30 uut raioonielektrijaama, millede eesmärgiks seati anda elektri energiat Liidu tähtsamatele majanduskeskkohtadele. Kuid abinõude puudamise tõttu polnud wõimalik korraga asuda 30 jaama ehitamisele. Tuli ajutiselt leppida sellega, et jõud koondasime 7 jaama ehitamise ümber. Need jaamad olid Moskwa raioonis — Kaschirski ja Schaturski, Leningradi raioonis — Wolhowi, Nishegorodis — Balahninski, Donetskis — Schirehowski ja Uuralis — Kiselewski. Nendest on Kiselewski ja Schaturski jaamade ehitustööd lõpetatud. Schaturski töötab ajutiselt ja kasutab odawat kütte-materjaali — turwast. Wiimast tarwitatakse ka õige kottuhoidlikult, kütte wäljaminetud 1 kilowatt tunnis alanesid 3,7 kilogrammi päält kuni 2 kilogrammini. Sama kottuhoidlikust tarwitatakse ka Kaschirski jaamas, kes ka töötab turbaga.

1926 aasta algul, algab Wolhowstroi energia andmist Leningradi tööstusele. Wolhowstroi tööd on lõpetatud kuni kolm neljandikuni; Wolhowstroi tululiikust arwatakse wälja ligikaudselt nii. Ainult 1926 aastani Leningradi tööstus hoiab kottu Wolhowi energia tõttu 13 miljoni rubla, mis teeb wälja umbes 18 prots. Wolhowstroile sissepandud kapitaalist. Energia hind on odawam kui ennesõjaaegne energia. 1913 a., 5 kop. asemel 1 kilowatt tunnis — $3^1/_2$ kopikat. Samane energia odawnemine wõimaldab Leningradi tööstusele eduga jatkata edaspidist töötiljatuse ja hindade alanemise tööd.

Kuid, mis iseäranis tähelpanemisewäärt, on see, et läinud aasta tegi awalikuks talupoegade tahte elektrit kasutama hakata. Kogu läinud aa ta wältel küla elektrijaamade arw tõusis 300 päält 600 pääle, s. o. kahekordseks.

Küla elektrofitseerimise takistawaks jõuks on sellekohaste rahasummade puudus talupoegade keskel. Kuid põllumajanduslikku laenu organiseerimine, mis wiimasel ajal omab kindla wormi ja Keskpõllumajanduse panga aluskapitaali suurenemine kuni 40 miljoni rublani, annab põhjust arwamiseks, et talupoegadele laenu suurendatakse ja ärakasutatakse nende poolt oma mahajäänud majapidamise ülewiimiseks enam kõrgema tehnika wormide pääle.

L. M.

Ajalehe sõprade ringide wõistlus!

Mis on wõistluse ülesanne?

Wõistlus peab selgitama, missugune ajalehe sõprade ring kõige energilisemalt ajalehe wäerinnal wõitleb.

Wõitlus ajalehe wäerinnal

on wõitlus pimedusega, on wõitlus harimatusega, on wõitlus samogonniga, wõitlus kulakatega, pappidega, on wõitlus kõige sellega, mis töölise ja talupoja elu edenemist takistab.

Sellel wäerinnal tuleb meil ära märkida kangelasi, tuleb ära märkida logelejaid, laisklejaid, nahahoidjaid. Neile mõlematele liikidele peame meie wastawa koha leidma.

Wõistlusest osa wõtta wõiwad kõik ajalehe sõprade ringid, kes endid registreerinud „Edasi" toimetuses. (Waata lähemalt allpool olewast „Edasi" hoogtöö läbiwiimise kommisjoni protokollist).

200 rubla eest uuemat kirjandust saawad eduga töötajad ajalehe sõprade ringid.

Esimese auhinna wõib saada igaüks ring, kui ta weel täna kogu oma energiaga ajalehe wäerinnal wõitlust alustab.

Kes on siin esimene? Seda tahawad näha kõik „Edasi" lugejad.

Seltsimees, kui sa weel „Edasis" nr. 9 ilmunud küsimuslehti täitnud ja ära saatnud ei ole, siis tee seda täna. Toimetus tahab teada saada sinu arwamist, et kõrwaldada lehe juures neid puudusi, mis weel olemas on. **Täida oma kodaniku kohust.**

„Edasi" hoogtöö läbiwiimise

kommisjoni järjekordne koosolek oli 28. skp, Pääle sissetulnud küsimuslehtede läbiwaatamist otsustati lugejatele weel kord meeletuletus teha, et nad „Edasis" nr. 9 awaldatud küsimuslehe täidaksid ja rutemini ära saadaksid.

Pikemalt peatati ajalehe sõprade ringide wõistluse küsimuse juures. Et sarnaseid ringe seni kaunis rohkesti on tekkinud, oleks aeg juba nende töö elustamisele asuda, mida kõige paremini ringide wõistluse kaudu kätte saada wõib. Wõistlus peab selgitama, missugune ring ajakirjanduse wäerinnal kõige energilisemalt on wõidelnud. Kõik wõistlusest osawõtjad ringid peawad oma tegewust walgustama järgmise seitsme küsimuse piirides: 1) Perekondade arw asunduses; 2) kunas organiseeriti ajalehe sõprade ring; 3) kuipalju „Edasi" tellijaid oli asunduses (külas, wabrikus jne.) enne ringi organiseerimist; 4) kuipalju „Edasi" tellijaid on praegu (eraldi tähendades kuu-, mitmekuu ja aastatellijad); 5) kui sagedasti on ring oma asunduse (küla, wabriku jne.) elu ajalehes walgustanud (kuipalju sõnumid on saadetud keskmiselt kuus; 6) kas ring annab wälja oma seinalehte; 7) lähema kuu tegewuse wäljawaated. See oleks kawa, mille järele ringid oma tegewust wõistlusel kirjeldaks.

Wõistlus algab 1. märtsil ja lõpeb 1. mail. Wõistluses paremateks tunnistatud ringidele antakse üldse 5 auhinda, 200 rubla wärtuses uuemat kirjandust. Esimeseks auhinnaks määrati 60-ne rubla eest kirjandust, teiseks — 50 rbl., kolwandaks — 40 rbl., neljandaks — 30 rbl., ja wiiendaks — 20 rubla eest kirjandust. Kirjanduse walib auhinna saaja ring ise wälja, milleks talle pääle auhinna wäärilisefs tunnistamist kirjanduse üldine nimekiri kätte saadetakse.

Wõistlusest osawõtta wõiwad ainult need ringid, kes ennast enne wõistlust „Edasi" toimetuses registreerinud, saates enese üle teateid järgmiste küsimuste peale: 1) ringi adress; 2) kunas organiseeritud; 3) kelle poolt organiseeritud; 4) ringi liikmete arw; 5) ringi organisaatori nimi; 6) ringi poolt eraldatud kirjasaatja nimi.

Auhindadeks määratud raha otsustas kommisjon pidude läbi muretseda. Järjekordne pidu otsustati korraldada 22. weebruaril Haridusmajas. Sissetulek sellest pidust läheb osalt ka „Edasi" tellimishinna tasumiseks neile, kellele kommisjon oma kulul seni lehte on saatnud (J. tern. sõjakool, lastemaja, inwaliidid jne.). Pidu programm otsustati lõpulikult järgmisel koosolekul kokku seada. Rs.

Ülesanne, mis lõpulikku täitmist nõuab.

Kõik tähelpanu maa pääle, — see on meie praegune hüüdsõna. Talupoegade kultuurilise tasapinna tõstmiseks tulewad kõik wõimalikud abinõud ära kasutada, tulewad kõik wastawamad jõud, olgu need ükskõik ehk organisatsioonid, olgu need linnas ehk maal, arwesse wõtta ja tegewusesse rakendada. Kui kõik jõud ühiseks eesmärgiks koondatud, siis ei jää ka see aeg mägede taha, mil meie maa, meie talupoeg kultuurliseks saab.

Tänasem ei ole weel kõiki jõudusid sellesse tegewusesse tõmmata suudetud, niisama on weel ka palju abinõusid tarwitamata jäetud. Kuid, mis eila tegemata, teeme täna ja mida täna ei suuda, teeme homme tingimata.

Esimeseks ja pääülesandeks selles sihis on talupoja ühendamine wälisilmaga. Talupoeg tuleb wäljakiskuda teda ümbritsewast muutmatusest.

Tema waatepiir, silmaring peab ulatuslikum olema, et eemalt oma surnud wõi unustamata ümbrusesse wärskust ja elu tuua, et eemalt õppida seda, mida oma ümbrus õpetada ei suuda.

Talupoja senist elu peab wärskete tuultega elustama. **Selle ülesande teostajaks wõib praegusel silmapilgul ainult ajaleht olla.**

Ainult ajalehe kaudu wõime me sidemetes ja ühenduses olla kaugemate nurkadega rahwaste ja rahwustega, kuid pääasjalikult osa wõtta sellest hiigla ülesehitawast tööst, mida ajalugu Wenemaa töö- ja talurahwale ülesandeks teinud. Puudub see ühendus, siis ei saa me ka ajaga sammu pidada ning oleme sunnitud igasugusest edenemisest maha jääma.

Järjekikult seisab meie esimene ülesanne selles, et maa ajalehtedega üle külwatud saaks. Ja selleks peame jõud ja abinõud koondama.

Maa kaasabita on raske seda täide saata. Sellepärast peawad selles suures ülesandes kõik maa organisatsioonid tegewalt kaasa aitama, — parteilised, noorte ühingud, koolid, klubid ja muud poliitharidusliku asutused, kooperatiiwid, majanduslikud ühisused, wastastiku abiandmise komiteed ja ka isikud, kelledel talupoegade edenemine kallis. Nende kõikide jõud on tarwilikud. Eriti aga weel organisatsioonide jõud, milledel awaram wõimalus on ajalehte ka nendele talupoegadele muretseda, kellede praegune majanduslik seisukord seda iseseiswalt muretseda ei luba.

Laenude, kollektiiwsete tellimiste jne abil wõimaldame lehe kõikidele kättesaadawaks.

Ajalehe kirjasaatja on tähtsam seltskondlik tööline.

Ajalehe kirjasaatjate ja ajalehe tööliste waenlasteks on kõik must ollus, kes päewawalgust kardab. Kulakud, samogonni keetjad, altkäemaksu wõtja ametnik, õnnekütt — neile kõigile on ajalehe tööline pinnak silmis, need kõik tahawad ajalehe töölist kõrwaldada, et „waikselt" oma „tööd" saaks teha.

Samasugused õnnekütid tapsid Dõmowkas ka ajalehe kirjasaatja Malinowski. Need mustad ollused arwasid, et pääle ajalehe töölise kõrwaldamist wõiwad nad oma urgitsemisi rahulikult edasi teha. Kuid nad ekisid selles. Waatamata, et seaduse käsi neid karwilt karistas, töötas tapetu kirjasaatja nine, et ta mehe poolt pooleli jäänud tööd jatkama saab.

Meie pildil näeme tapetud kirjasaatja Malinowski naist pojaga.

Lähemal ajal ilmub eriraamatuna

G. Sinowjew

„Proletaarne rewolutsioon ja kooliõpetajaskond"

Kõne üldliidulisel kooliõpitajate kongressil.

Senini wälja õugatud norm — lehe tellijate arwu 300% tõsta — on meie asun kude hulgaga wõrreldes tilgake. Kuid see norm oleks awangardiks, eelwäeks, kes ajalehe laiemalt maaletungimiseks teed peab raiuma. Ja selle ülesande peame lõpulikult täitma. G. Teiter.

Nõukogude maalt.

Jumalakartmatute surnuaed.

Smolenskist teatatakse, Tihatski kreisis, Möschenski wallas mitu talupoega pöörasid palwega walla täidesaatwa komitee poole, et see wäljaeraldaks maatüki jumalakartmatude surnuaia jaoks. Talupojad põhjendawad oma palwet sellega, et nad ei taha oma jumalat mitteuskuja mõttewendi matta kiriku surnuaiale.

Algas tööd uus kiutöötuse wabrik.

Murouris algas tööd uus kiutöötuse wabrik. Wabrikus leidsid tööd 500 töötatöölist.

Abinõud kaewanduste uputamise wastu.

Dooni sõekaewandused walmistawad energiliselt kewadiste wete üleuputuse wastu. Anti wälja määrus kõigile kaewanduste walitsustele walmistada uputusega wõitlemiseks sellekohased abinõud.

Klaasiwalmistuse mehaniseerimine.

Wäljamaalt jõudis tagasi S. R. W. Liidu kõrgema rahwamajanduse kommisjon, kes sääl tutwunemas käis klaasiwalmistuse mehaniseerimisega. Kommisjon käis Saksamaa, Inglismaa, Prantsusmaa ja Belgia wabrikutes. Kommisjon kirjutas alla lepingule Turko ja Liwlei Oreni öridega, nende patendi ostmiseks kogu S. R. W. Liidu territoriumil. Ukraina klaasiwalmistuse tehastele telliti 20 masinat. Masinate walmistamise tähtaeg on 5—6 kuud.

Haridustööline ▣ Nr. 3

Asunikud, koonduge oma poliit-haridusl. asutuse ümber!

Nende kaudu kadugu maal igasugune kirjaoskamatus!

Täielik pööre meie õpetajaskonnas.

Kaua oodatud Üleliiduline õpetajate kongress lõpetas oma töö. Esimest korda kogunwad meie rahwaõpetajad üleliidulises ulatuses, et awalikult oma poolehoidu töörahwa riigile ja tema kangelaselikule parteile üleanda, küsimusi läbiharutada, mis hariduse ja kultuura tööd proletaarse rewolutsiooni nõuetele wastawaks tõsta aitawad. Esimest korda tõstab õpetajaskond kui ühiskondlik kiht, mis kogu rewolutsiooni aastatel meile wõõrana oli, oma awaliku häält Nõukogude Wabariikide Liidu pinnal. Esimest korda töotab sajade tuhandeline õpetajate mass oma kollektiiwiet jõudu uue ühiskonna loomistööle anda. Siit algab Wenemaa rewolutsiooni ajaloos uus lehetulg Tõsi, Wenemaa õpetajaskond on juba warematel aastatel rewolutsiaonilisel teel, kuid, nagu kongressi poolt awaldatud deklaratsioonis ise tunnistawad, piirdus nende rewolutsiooniliikus isewalitsusliku monartia kukutamisega. Pääle suure Oktoobri ei näe me õpetajaid enam rewolutsiooni ridades. Õpetaja oli idealistlik romantik. Sugawamad ühiskondlikud wastolud olid talle tundmatud. Olukord, millesse ta waremalt tsarismi aegadel tõugatud, oli seesugune, mis teda iseseiswalt mõtelda ei lasknud.

Öieti walgustab sm. Lenin 1920 a. meie rahwaõpetajate seisukorda. Lenin ütleb: „Meil on maal sajad tuhanded õpetajad, kes allalöödud, kulakute poolt hirmutatud, kes endiste tsaari tsinownikute poolt pooljurnuks tiusatud ja kes ei wõi ega ole suutelised Nõukogude wõimu põhimõtetest aru saama.

Kui weebruaril rewolutsioon suurema osa õpetajaskonna ideaalid teostas, kodanlise demokraatia põhialustel, siis tuli Oktoobri sündmus talle täiesti ootamatalt. Ja loomulik. Opetajaskonna demokraatliste wabaduste wastupeegeldusteks olid Ohtu-Euroopa kodanlised wabariigid Weebruari rewolutsioon pidi Wenemaa demokraatliku wabariigi arenemisele aluse panema. Mis tähendas siis Oktoober? Selle mõte jäi arusaamatuks, oli uus meie õpetajaskonnale. Ta jäi truuls oma endistele ideaalidele. Sm. Sinowjew iseloomustab omas kongressil peetud kõnes õpetajaskonna wahekorda Oktoobrirewolutsiooniga õige selgesti, kui ta ütleb: „meie proletaarses rewolutsioonis kadus õpetaja sellepärast, et me mõnede kuude wältel kaks rewolutsiooni läbielasime, sellepärast, et üleminek isewalitsuslikult kodanlisele demokraatiaale ja kodanlisest demokraatiast sotsialistlikule rewolutsioonile iseäranis lühikese aja jooksul sündis.

Tuli liig suur hulk ajaloolisi efektisi, liig kiire, päädpööritaw üleminek. Ja sellel ülemineku kaotasid mõned töörahwa kihid pea, nende seas ka Wene õpetajaskond, kes kodanliste haritlastega lähedalt ühines ja aru sai, et tal tarwis iiewalitsuse wastu minna, kuid alles teadmata oli et tal tarwis ka kodanlise demokraadia wastu wõidelda. Ta ei taipanud, et silmapilk käes oli, mil kodanlik demokraatia proletariaadile aset pidi andma. Opetajaskond arwas, et niisugune üleminek sadade aastate kestel wõimalik on, äärmisel juhtumusel kümnete aastate, kuid ei ootanud ega wõinud enesele ettekujutatagi proletaarset di tatuuri mõnede kuude, isegi päewade jooksul."

Et õpetajaskond aastate jooksul oma wigadest aru saab, selleks ei olnud mingit kahtlust. Sest õpetajaskond ei ole ju omas suures enamuses muud, kui osa töötawast massist ja nagu sm. Sinowjew kõnes tähendab — „proletariaat proletariaadist". Uleelatawad sündmused olid aga sedawõrd sügawad, keerulised ja rasked, et õpetajaskonnal terwe rid aastaid nende tundmaõppimiseks tarwis läks. Juba see olukord, kuhu teda endine tsaristlik kord paisanud oli, lasus kui needus õpetaja pääl, mis tema arenemist, poliitilise ilmawaate wälja kujunemist suuresti takistas. Ometi olid aga üleelatud aastad talle suureks kooliks. Neis aastates sündis uus õpetaja, arenes uus jõud. Sm. Sinowjew ütleb: „. . . nad (õpetajad) sündisid ümber läbikäies kuulmata kannatusi ja kogemusi, läbi ainelise waesuse ja kuulmata suure moraalse piina — moraalsed piinad on teinekord enam wäärt, kui aineline puudus. See õpetajaskond läks läbi niisuguse ajajärgu, mil igaüks kui kestwa uneta ööl, enesele selgitada püüdis, mis ilmas õieti on sündinud, mis meie rewolutsioon õieti tähendab, mis siis nüüd ukse pihta koputab. Meie õpetaja läks need ainelised ja moraalsed katsed läbi, ta elas läinud aastatel niipalju üle, kui palju teisel alal kogu inimese elueal üle ei ela.

Sündis uus õpetaja, uus õpetaja, kes praegusaja ajaloolistest ülesannetest aru saanud ja oma jõudu walmis on nende ülesannete täidewiimisele andma. Sündis uus õpetaja, kes käsi-käes tööliste ja talupoegadega kommunistliku partei juhtimisel uue ühiskonna loowtööle andus. Kui sm. Lenin 1920 aastal maa õpetajat õigusega mahalööduna ja hirmutatuna nägid siis on 1925 aasta õpetajaskond omas suures enamuses uue tee walinud, kus ta mitte enam üksi ei ole, kulakute meelewalla all, waid kus tema seljataga kogu rewolutsiooniline proletariaat ühes oma awangardi—kommunistliku parteiga. Ule Kolgata käis õpetajaskonna teekond ühiskondliku teaduse omandamises. Suuri wõitlusi tuli iseenesega üleelada. Kuid seda kindlam on wõit.

Olgu terwitatud õpetajad, kes käesolewat aega õieti hinnata on osanud ja minewikule jäädawalt selja pööranud.

Olgu terwitatud uus jõud meie wõitluse ridades sajatuhandelise õpetajaskonna näol!

G. Teiter.

Murrang õpetajaskonnas.

Kooliõpetajad-saadikud Kara-Kolpaki oblastist (Kesk-Aasia) esimesel ülewenemaalisel kooliõpetajate kongressil täidawad ankeete.

Wene rahwakooliõpetajale oli idealistlik-romantismi waade ühiskondlikkude wahekordade pääle alati omane. Olles kaugel ümberlükkamata teadusliku analüüsi loogikast, wähe arenenud ühiskondlikkudes poliitilistes wahekordades, allus ta kergesti nende demokraatliste illusioonide mürgile. Kuigi õpetaja sotsiaalselt kodanliskorra alalhoiust ja toetusest huwitatud ei ole, on ta faktiliselt siiski kodanlise klassihuwide teadmata tööriist. Talle näitas, et kõik ühiskondlik kurjus tsaari iiewalitsuse raamidest oleneb, kuna Euroopa ja Ameerika kodanlised wabariigid talle ideaaliks olid. Ta uskus, et klassilises ühiskonnas wõib olla klassiline demokraatlik kokkukõla. Ja sellest praegusaja ühiskondlikust klassilisest loomusest mittearusaamises ja ühiskondliste nähjuste seletuse klassilisest seisukohast lähenemise oskamatuses, peituski see põhiallik, et õpetajaskond oma parema osaga, kes alati õigest töötawarahwa wõimust unistas, ei tunnud seda wõimu, kui see ilmasõja ja rewolutsiooni mürinal, ja Oktoobripäewade tormis ja möllus tuli. Nüüd ei ole aga enam see: läinud aastate rewolutsiooni üleilmne, hiigla ajalooline kogemus awas meil silmad. Meie saime aru: ei ole ega wõi olla rahu ja õigust maapääl senikaua, kuni ühiskonna klassidesse jagunemine olemas on; weel enam: meie saime aru, et teist teed waesusest ja kannatustest wäljapääsuks ei ole, kui selle rewolutsiooniline häwitamine. Niisugune on ajaloo paratamata seadus. Meie saime aru, et kogu koduõõda, nälg ja lagunemine, millest meie maa läbi käis, paratamata astmeks oli ja et halastamata koduõõda ja töörahwa diktatuur ainsaks teeks kommunismile on. Lõpuks saime ka seda aru, et ainsaks klassiks, kes selle wõitlustee lõpuni käib, ainult töölisteklass ja selle kollektiiwne, klassiline mõistus — kommunistlik partei wõib olla. Meie usume nüüd kindlalt ja kahtlemata seda parteid, kes ülestõstis ja kõrgel hoiab töörahwa wõitlusl pu eksploateeriwa korra, waesuse ja wägiwalla wastu.

Meie usume seda parteid, kes suurte, ajaloos ennenägemata raskustega, kogu kapitalistliku korra surmawihast piiratuna, kõikidel wäerindadel wõitis. Waewalt wõib ajalugu weel seesugust jõukatset näidata, mis ühiskondlikust klassist elusse wiidi. Ja meie ütleme: rewolutsioon, wõitlus töörahwa lõpuliku wabastamise eest ja ühiskonna loomises, on tugewates kätes.

Meie teatame nõukogude riigi sajade tuhandete parteitute rahwaõpetajate, nende tuhandete waldade koosolekute ja kreisiide konwerentside nimel, kes meid üleliidulisele kongressile saatsid ja kogu ilma töörahwa ees, et me täielikult ja tingimata parteilise juhtimise omaks tunnistame.

Meie teame, et kommunistliku partei poolt juhitud nõukogude wõim töeline töörahwa wõim on — laiade rahwahulkade wõim. Meie näeme seda ääretut tööd, mis ta meie maa majanduslikku ja kultuurse arenemise eest raskemates tingimustes teeb. Meie näeme, et sedamööda, kuidas imperialistliku ja koduõõja poolt löödud haawad paranewad, kuidas majanduslik seisukord tõuseb, nõukogude wõim ikka enam ja enam tähelpanu haridustöö ja kultuurse ülesehituse ülesannete pääle pöörab ja meie ei kahtle, et see aeg enam kuigi kaugel on, mil meie maa kogu ilmas kõige kultuursemaks saab.

Suurepäraliseks nõukogude wõimu tõeks on tööliste-talupoegade liit. Kõige oma jõuga, kõige oma töö ja mõistusega saame meie seda edasi kindlustama. Igal pool ja igal ajal oleme me nõukogude wõimule ja kommunistlikule parteile ustawateks abilisteks nende üleilmses ajaloolises töös, sest me teame nüüd, et see, mida partei teeb, kogu töödtegewa inimkonna asi on.

Nüüdsest pääle peab ja saab olema aus ja wastutaw koht rahwaõpetajal.

Ja partei wõib kindel olla, et ta omas töös määriline saab olema neid suuri ülesandeid täitma, mis meie suurel rewolutsioonilisel ajajärgul parteil ees seisawad. Seda kindlamalt ütleme meie seda sellepärast, et meil, meie omases liidu organisatsioonis, meie tegelikus kommunismi koolis, meie töös süstemaatlik seltsimehetik abi ja toetus kindlustatud on.

Tema läbi suudame me siduda kõik need praktilised ülesanded, mis meie ees üldises käigus nõukogude riiklises ja kultuurilises ülesehitustöös seisawad.

Seltsimehed, kommunistid! Nõukogude Wabariikide Liidu parteitu rahwaõpetajaskond saadab teile oma palawama wennaliku terwituse Oma üleliidulisel kongressil teatab ta kõikide tööiawate ees, et ta nüüdsest pääle oma ülesandeid kommunistliku partei ülesannetest ei eralda, tema suurest wõitlusest uue ilma eest.

Seltsimehed õpetajad!

Teadustades seda, täitsime meie teie tahet, kes meid saatnud. Minewikuga on lõpetatud. Lõpmata wäljawaated on ees, kuid ka raske ja wastutaw töö. Kuid nüüdsest pääle ei ole me enam üksi. Meie oleme ühes nende kogenenud kangelaslikkude juhtidega. Meie oleme ühes kommunistliku parteiga.

Esimese üleliidulise õpetajate kongressi deklaratsioon.

Õpetajaskonna kõigi üleelatud rewolutsiooni aastate kohta lõpulikku kokkuwõtet tehes, loeb esimene üleliiduline õpetajate kongress oma ühiskondlikuks kohustuseks nii teda saatwa õpetajate massi kui ka kõikide töödtegewate ees tindlalt, selgelt ja otsekoheselt öelda neist järeldusist, milledeni õpetajastond oma raske ja traagilise kogemuse tagajärjel jõudis; tunnistada awalikult neid wigu, mis teda rewolutsiooni esimestel aastatel koduõõja wäerindadel kangelaselikult wõitlewast töölistlassist ja talupoegadest eraldasid, ja wiimane kord öelda, et nende juure enam millalgi tagasi pöörata, sest et need täielikult ja järeljäägita üleelatud on.

Läbikäidud tee pääle tagasi waadates näeme nüüd selgesti, milles põhiwägi seisis, millest kõik järgnewad olenesid. See wiga seisis selles illusioonis, mis sm. Lenin kord ühes haridustöölistele peetud unustamata kõnes, kui rahwa pettust demokraatia ja wabaduse loosungitega, ära määras.

Nõukogude pedagoogid—kui uue ilma ehitajate eelwägi.

Abiraha haridustöölistele.

S. R. W. Liidu kesktäidesaatwa komitee määrus.

Rahwa haridustöö arenemise üheks põhitingimiseks rahwaõpetajate ja teiste haridustööliste ainelise seisukorra parandamist lugedes, otsustab Sotsialistlikkude Nõukogude Wabariikide Liidu kesktäidesaatew komitee ja rahwakommissaride nõukogu:

1. Läbi wiia haridustööliste abirahaline kindlustamine ärateenitud aastate eest.

Esimese tarwitusele wõetawa abinõuna sellel alal, mis edaspidi seda mööda areneb, kuidas S. R. W. Liidu majanduslik seisukord kindlustub, seada haridustööliste abirahaline kindlustus 1. jaanuarist 1925 a. järgmistele põhialustele:

2. Abiraha saamise õigus on niihästi maa kui ka linna 1. astme õpetajatel, kuid niisama ka järgmistel maa kohtadel, kultuurhariduse asutuste töölistel: lugemistoa ja raamatukogu juhatajatel, alam-põllutöökooli õpetajal ja lastemajade pedagoogilisel personaalil.

3. Kõik selle määruse teises punktis tähendatud töölised omandawad abiraha saamise õiguse, kui nad 25 aastat etteloetud ametites teeninud, sellepääle waatamata, kas nende teenistus ühes ehk mitmes teises punktis etteloetud asutustes on olnud.

4. Abiraha õiguse saamiseks loetakse ka enne rewolutsioonilist teenistust tähendatud ametites, mis teises punktis ülesloetutele wastawad, tingimise juures, et siiski wähemalt 5 aastat 2. punktis ettenähtud ametites nõukogude teenistuses on seisnud.

Ametite üleslugemine ja teenistuse aeg, mille järele staaži lugeda, on abiraha saamise korral tarwilikud ja on äratähendatud instruktsioonis (punkt 14).

5. Waheajad, mis teenistuse aja wältel olnud, 25-aastase aja arwesse ei wõeta, maha arwatud Punawäes ehk merewäes olemise aeg ja walitud ametid nõukogude ja ametühisuste ametites.

6. Isikud, kes käesolewa määruse järele õigustatud on abiraha saama, kuid teenistusesse jääwad, saawad nende palga suurusest olenemata neile määratud abiraha pooles suuruses.

7. Isiku surma puhul, kes abiraha ära teeninud, omandawad abiraha saamise õigused järgmised tema perekonna liikmed, kes tema elatamisel on ja kelledel tarwilisel määral oma ülewalpidamiseks abinõud puuduwad: a) kes weel 16 aastat wanad ei ole, niisama ka tööjõuetumad lapsed, wennad ja õed; b) tööjõuetumad wanemad ja abikaasa; c) selles punktis „b" tähe all ülesloetud isikud, kes, ehk küll tööjõulised, kuid oma juures kuni 8 aastaseid lapsi hoiab.

Tähendatud abiraha antakse tööjõuetumale abikaasale täieliku abiraha pooles suuruses, kuna kõikidele teistele, kelledel selleks õigus, weerand suuruses seega, et tähendatud punktis äramääratud abiraha summa siiski mitte üle täieliku abiraha summa ei tõuse.

8. Abiraha määratakse 240 rubla suuruses aastas.

9. Käesolewas määruses tähendatud abiraha antakse wälja abiraha saaja elukoha järele kohalikkudest täidesaatwa komiteede rahandusosakondadest, ilma mingisuguste mahaarwamisteta.

10. Abiraha, mis käesolewa määruse järjekorras tähendatud, ei käi mitte mingisuguse üleriiklise ehk kohalikkude maksude wõi korjanduste alla.

11. Abirahade wäljaandmist toimetatakse 1. jaanuarist 1925 a. nendele isikutele, kes abiraha wäljanõudmise teadaande 4 kuu jooksul tähendatud määruse wäljakuulutamisest sisse annawad.

Isikutele, kes teadaande pääle ülesseatud aega sisse annawad, antakse abiraha teadaande sisseandmise ajast algades.

12. Abiraha saamise õiguse määrawad kubermangude ja neile wastawate ühiskondliku kinnituse orgaanid. Tähendatud ühiskondliste kinnituste organide poolt kokkuseatud abirahasaajate nimekirjad kinnitatakse wastawate täidesaatwate komiteede poolt, mille pääle asjast huwitatud asutustele ja isikute protest ühiskondliku kinnituse organide wastu, pannakse.

13. Abirahade wäljamaksu allikaks käesolewas määruses äratähendatud haridustööliste kategooriatele, on kinnituse maksud, mis nende asutuste poolt makstakse milles nad teeniwad.

Juhtumusel, kui käesolewa määruse elluwiimiseks abinõusid ei peaks jatkuma, assigneeritakse tarwilikud summad riigi eelarwest.

14. S. R. W. L. töö rahwakommissariaadil ühes S. R. W. L. rahandusrahwakommissariaadiga, ülewenem. ametüh. kesknõukogule ja Liidu Wabariikide rahwahariduse komissariaatidele kohustatakse:

a) kiirelt abinõusid tarwitusele wõtta nõudjate läbiwaatamiseks, ja õigeajaliseks abirahade wäljamaksmiseks;

b) wälja anda kahenädala jooksul instruktsiooni käesolewa määruse tarwitusele wõtmiseks.

S. R. W. Liidu kesktäidesaatwa komitee esimees **M. Kalinin.**

S. R. W. Liidu rahwakommissaride nõukogu esimees **A. Rõkow.**

S. R. W. Liidu kesktäidesaatwa komitee sekretäär **A. Jenukidse.**

Moskwas, Kreml, 15. jaan. 1925 a.

Õpetajate kongress.

Senjoren-konwenti awamine.

11. jaanuaril awati Moskwa Töölossis ülewenemaalise kooliõpetajate kongressi senjoren-konwent. Senjoren-konwent moodustatakse iga kubermangu, oblasti, autonoomse wabariigi saatkonna esitajatest. Iga sarnane saatkond walib oma hulgast ühe saadiku senjoren-konwenti. Selleşt koosolekust wõtsid osa umbes 100 saadikut. Meie pilt kujutab awamist sm. Kõkostelowi poolt.

Kooli alalt.

Pihkwa kub., Welikije Lukist.

Nagu juba waremalt teadustatud, algas kool oma tegewust alles 15. now. Kohalik kreisi hariduse osakond andis Eesti koolile suuruse poolest rahuloldawad ruumid kahekordses kiwi majas, uued kooli pingid, mõned õpeabinõud ja raamatuid. Et kool liiga hilja tööd algas, siis oli wähe lootust, et tänawu laste arw kuigi suur ei saa olema. Nii ka oli. Kuni 15. detş. oli õpilasi kõigest 27 üles annud. Suurem jagu lapsi on asunduşest, kuna wähem linnast. Uldişel lastewanemate koosolekul otşustati tööd kahes rühmas ühe õpetaja juhatusel alata, ş. o. esimese ja teise aasta lastega. Et emakeele oskuse täiendamisele wastu tulla, otşustati emakeelt wabal ajal ka nende lastele õpetada, kes Wene koolides. Nii käiwad paljud Wene koolis käiwateşt wanemate klassîde õpilased õhtupoolel meil Eesti keelt õppimas. Uhiskondliku elu õppimiseks aşutaşid lapsed oma täidesaatwa komitee. Nõukogu koosolekutel harutatakse nii kooli küi ka seltskondlişi küşimuşi.

Et laste arw wäikene, şiis ei saa oma pioneeride ja komnoorsoo ühinguid organiseerida, mispäraşt nad teistes asutustes osa wõtawad. Wiimasel koolinõukogu koosolekul otşustati şiiski kooli juure noorte ühingu osakond organiseerida. Poliitiliseşt eluşt wõtawad wanemate koosolekud elawalt osa. Eriliselt mõjuwad Eesti şündmuşed ja Jaan Tompi surmamine. Selle şündmuse järeldusena otşustas kooli hoolekande ühes lastewanematega kooli Jaan Tompi nimeliseks nimetada, mis täidesaatwa komitee poolt kinnitatud. Nii on Jaan Tompi nimi jäädwustatud.

Kuigi kool praegu aineliselt puuduşt kannatab, on aga hoolekande ja lastewanemate poolt lootuşt antud, et need puudused lähemas tulewikus kõrwaldatud saawad.

Õpetaja M. Suija.

„Eeskujulik otsus".

(Wruuda asundus, Kingisepa kreisis, Leningradi kub.)

Hiljuti otşustaşid asunikud kooli kaşşat aşutada, et wõimalik oleks koolile õpeabinõuşid ja kõike tarwisminewat materjaali kiires korras muretşeda kui şenini şeda wõimalik oli muretşeda. Raha, mis kaşşa alusmüüriks jääb, leiti õige lihtşal teel. Walla hariduse osakonna poolt määrati kooli puude ostmiseks ja wäljaweoks raha, kuid asunikud otşustaşid raha kooli kaşşa jaoks jätta ja kooli puud ühiselt ära teha ning kooli juure wedada. Tulewikus täiendatakse kooli kaşşat alaliselt igaşuguste şişşetulekutega, pidudeşt jne. Tuleb ainult terwitada şeda mõiştlikku otşuşt, şeşt tänini kannatas kool alati materjaalselt. Nüüd on loota şeişukorra paranemişt. Wruudalaşed, ühemeelselt edaşi enda tulewiku parandamişele ja kindlustamişele.

Kirjaşaatja A. Männik.

Nõupidamas.

(Iwanowaşt, Omski kub.).

Uute kompleks programmide elluwiimine koolis nõuab õpetajalt palju teadmişt ja jõupingutuşt Et aşi alles uus, şiis ei saa ka ära hoida kobamişi ja katşeid şel alal. Palju tuleb weel õppida, ent täiendada enne kui töö normaalselt minema hakkab ning uued programmid igal pool täielikult läbi wiiakşe. Pääle şellekohaşe kirjanduşe lugemişe ja katşete tegemişe on paremaks abiwõuks õpetajal eneşe täiendamişeks — konwerentşid ja nõupidamişed, kus üksteişe tööd ärakuulates, neid arwustades õiged wiişid kätte saadakşe. Selle eesmärgiga kogusid ka kõik Kalatşinski ja Tatarski kreişide õpetajad 11. ja 12. jaan. Iwanowaşşe nõupidamişele. Nõupidamişe päewakord oli pikk ja mitmekeşine. Kõigeenam aega aga pühendati koolitööle. Aruanneteşt ja läbirääkimişeşt selgus, et kompleks programmid igal pool ellu wiiakşe niiwõrd, kui õpetaja teadmişed ja muud tingimişed şeda lubawad. Wastuwõetud reşolutşioonid rõhutaşid wajaduşt laiemates hulkades laiali kanda töökooli ja şamuti pioneeride rühmade aşutamişe tähtşuşt, mida igas külas waja on organiseerida.

Pääle puht haridusliste küşimuste oli päewakorral weel rida muid küşimuşi, nagu: aşunikkude konwerentşide kokkukutşumine, kirjanduşe ja laulupidu küşimus. Aşunikkude konwerentşide päewakorrad tehti kindlaks ning jagati aruanded ära. Laulupiduşid otşustati toime panna kummagis kreişis. Waliti ära korraldaw kommişjon, kelle ülesandeks jäi eeltöö tegemine.

Nõupidamişel olid ka şm. Piip Omski kub., partei komiteeşt ja şm. Põldemaa N.-Nikolaewskişt, kes rikkalikku materjaali şaades aşunduste eluşt ja oluşt rida näpunäiteid külas töötamişeks tegid.

Kahepäewane töö ei jää tagajärjetaks. Kogudes teadmişi üksteişe töö tagajärgedeşt, lahkuşid koosolejad hääs meeleolus, et kohtil uue jõuga tööd jatkata.

Ohakas.

Kool peab töökooliks olema, mis elule lähedal ja talurahwale arusaadaw.

Wana kool, mis kapitalistişid ja mõisnikke teenis, oli rahwa põlgtuse all. Uus kool on töödtegewate — tööliste ja talupoegade kool.

Klubi kaksnädal.

Kas on şarnaşt kaksnädalat tarwis ja kas toob ta tagajärgi? Esimese küşimuse pääle wõib waewalt muud, kui jaatawat wastuşt anda. Teine küşimus on wähe keeruliseşm. Miks? Seepäraşt, et şee kohalikkudeşt oludeşt tingitud on. Igaşugune hoogtöö nõuab energiat, nõuab oskuşt jõudude arwelewõtmişes ja nende töölepanemişes. Kohtadel, kus jõud killustatud, üksmeel puudub, wõib waewalt mingişuguşeşt hoogtööşt juttu olla.

Sääl on eeştkätt tarwilik wahekord jalule şeada ja alles şiis hoogtööle aşuda. Loodetawasti ei ole şeeşuguşeid kohtaşid palju. Uldişelt jääb aga üks nõue makswaks: hoogtöö ajaks kõik aktiiwne jõud mobiliseerida, tegewus şelle wahel ära jaotada ja tööle aşuda. Eelwäena olgu praeguşed aşutuste liikmed ja toetajad. Hoogtöö eesmärk on teada.

Selge on, et mida şuurem aşunikkude hulk klubi, punaşe nurga ehk lugemistoa ümber, şeda elujõulişem on aşutus ja şeda elulişem ta tegewus. Et şeda hulka koondada, şelleks on tarwis, et poliit-hariduşe tähtşus üldişelt aruşaadaw oleks. Kuid weel enam — on tarwis, et poliit-hariduslik töö tegeliku eluga şeotud oleks, ş. o. et klubis, punaşes nurgas jne. kohalik majanduslik, poliitiline ja hariduslik elu nii wastu peegeldab, et nende arenemine märgataw oleks. Hoogtöö keştwuşel tulewad şeega maşşi nõudmişed arwele wõtta ja jõudumööda teoştuşele aşuda. Peab meeles pidama, et hoogtöö tagajärjed şelleşt olenewad, kuipalju me oma jõudu kohtadel şelleks pingutame. — ite —

Ühiskondlik töö kindlustab şidet õpetaja ja elanikkude wahel.

Piinamiste ja tapmiste riigist.

Eesti on „Euroopa päästja“.

Kuidas Eesti kodanlus 1. detsembrit rahakerjamiseks tarwitab. — Eesti küsimus 2. Internatsionaalis. — Martna seletab, et mahalaskmised ja piinamised Eestis täiesti seaduslikult sünniwad. — Vanderwelde on sellega nõus. — Inglise tööliste partei on wastupidisel arwamisel. — Juudas Martna „töendab“, et Eesti walitsus töölisteliikumist toetab. — Eestis ei ole ühtki tööliste organisatsiooni. — Tallinnas töötab piinakoda kõige „uuemate tehniliste sisseseadetega“. — Kuidas sääl inimesi piinatakse.

Kiri Tallinnast.

Eesti mitmewärwiline ajakirjandus pasundas ja töendas, et wäike demokraatlik Eestimaa päästis Lääne enamluse barbaarsuse eest. Et töendada Euroopa walitsustele, et Eesti eneseşt ei hooli, et kindlustada Euroopale rahu ja hääd käekäiku, saadeti wäljamaale wälisministeeriumi informatsiooni osakonna juhataja, kes informeeris Londoni, Pariisi ja teisi päälinnu Tallinna sündmustega.

Kõike seda tehti selleks, et kasutada 1. detsembrist rahwuswahelise seisukorra kindlustamiseks ja . . . lõppudelõpuks raha mangumiseks wäljamaalt. Harilikkude surelikkude keelde tõlkides tähendaks see umbes järgmist: härrad rikkad sugulased, ilma rahata meie elada ei suuda. Meie majapidamine laguneb. Tööstus wireleb. Ühe aasta jooksul wähenes 48 tuhandaline töötuse proletariaat 7 tuhanda wõrra. Tähendab tööpuudus ja rahulolematus. Rahanduslik seisukord on wilets. See, mis saime omal ajal enamlastelt, on ammugi läbi löödud. Wenemaa poolt jäetud hiiglatehased on osalt maha müüdud. Ei anna teie raha, muutub teie oma olukord pahemaks. Esimene detsember peab ka teile õpetuniks olema.

Alguses läks kõik libedalt. Kogu ilma müüdaw ajakirjandus kiitis „kangelaselikku“ rahwast ja tema kangelasi-juhte, kuna wiimased aga sel ajal piinasid, terroriseerisid ja ilma kohtuta ja uurimiseta maha tapsid kõiki 1. detsembri asjas süüdlasi ja süütuid. Kuid korraga Dan, seesama, kes . . . ei kannatanud enam ja kõneles 2. Internatsionaalis Eestis walitsewast terroristt.

Kohe saadeti sotsiaaldemokraatliku Eesti partei liider härra Martna Brüsselisse „töendusi“ andma, et mahalaskmisi ja piinamisi toimetatakse Eestis täiesti demokraatlikult. Ja see härra „töendas“ sedawõrd hiilgawalt, et isegi Vanderwelde „ise“ jäi rahule seisukorraga Eestis ja ütles isegi palju sooje sõnu Eesti timukate aadressil. Edasi „töendas“ Martna weel, et Jaan Tompi ei lastud maha mitte kohtu haawamise, waid riigikorra kukutamisele kutsumise eest. Ja jällegi „uskus“ Vanderwelde „ise“, et see nii on. Tõsi, herra Vanderweldele, kui juristile pidi selge olema, et kinniste uste taga peetawas kohtus ei saa „kutsuda“ riigikorra kukutamisele. Kui aga asi kommunistide tapmist puudutab, unustab sotsiaal-demokraatlik õigusteadlane isegi kodanliku õigusteaduse mõiste.

Eesti timukate õnnetuseks on 2. Internatsionaalis ka sarnased parteid, kes ei taha uskuda härrade Martnate ja komp. „töendusi“. Inglise tööliste partei tahtis saada tõelisi teateid Eestimaa sündmuste kohta ning komandeeris sinna tuntud tegelase Susanna Laurensi, informatsiooni saamiseks koha pääl. Laurens wiibis Tallinnas 10 päewa, kõneles seltskonna tegelastega, ministritega, käis mõnede mahalastute perekonnas. Need muljed, mis Martna „töendustega“ kuidagi ühte ei läinud, awaldati „Daily Heraldi“ ja „Manchester Guardiani“ poolt ja need kirjatükid tegid Eesti riigimeestele õige suurt muret.

Härra Martna „töendas“ Brüsselis, et walitsus on sedawõrd häätahtlik tööliste liikumise wastu, et andis 500,000 Eesti marka (25.000 rbl.) Töölistemaja muretsemiseks Tallinnas ja et tööliste liikumine üldse mingisuguseid takistusi oma edenemise teel ei leia.

Faktid kõnelewad aga teist keelt. Susanna Laurens ei leidnud 10-ne päewa jooksul ühtki ametühisust, ühtki ametühisuse elawat sekretääri, waid leidis ainult trükitööliste ühisuse, organiseeritud nuhkide poolt, midagi Subaatowi organisatsiooni taolist.

Kõik teised ametühisused on sulutud ja nende liikmed . . . parem ärme seame sarnast küsimust üles demokraatlikus wabariigis.

Härra Martnale ei wõiks teadmata olla, et n. n. Töölistemaja on tühi, sest kõik juhtijad on arreteeritud ja linna wolikogu kawatseb seda kui *ilma peremeheta* maja wälja rentida.

Waatamata härra Martna waletamise ja töenduste pääle, kestab terror ja piinamised edasi. Linnas kinnitatakse, et olemas on eriline ruum — piinakoda, mis warustatud piinariistadega. Elektriwannid on kõige rohkem tarwitawamad ülekuulamise abinõud. Wiimase 10—12 päewa jooksul ei suutnud 3 piinatawat piinamist wälja kannatada ja tegid katsed salapolitsei 3. korra aknast wälja hüpata, et niiwiisi oma elu lõpetada. Esimese katset segas politseinik, teine hüppas aknast wälja, kuid jäi raudupidi mingisuguse asja külge rippuma, kolmas hüppas 16. jaanuaril kolmandamalt korralt uulitsale ja suri. Kõikide kolme nimesid hoitakse saladuses.

Neil päewil weeti ühte wangi linnamööda korterisi mööda, kus ta näitama pidi kommunistide „staape“. Pää ja nägu oli tal täieline weretomp, mis isegi juhuslikkudes möödaminejates meelepaha tekitas.

Härra Vanderweldel on wõimalus rahul olla demokraatliku paradiisiga ja igakülgse töölisteliikumise edenemisega Eestis.

Nowis.

Tallinn, 21. jaan. 25 a.

Eesti walitsuse telgi tagant.

„Eriteadlased“.

Kodusõja ajal 1919 a. algul, kui Eesti põialkodanluse jalgealune äärmiselt tuliseks läks, komanteeriti sots August Rei Soome abi paluma. Rei warustati Tallinnas pukil olewate kindralite ja nurgaadwokaatide kamba poolt laialiste wolitustega, mille järele igale soomlasele, kes Eesti spekulante Narwa poolt pääletungiwate tööliste wastu kaitsma tuleb, suurt rahalist tasu ja paremaid mõisamaid lubati. Kõige selle pääle waatamata ei leidnud Soomes harilikkude kodanikkude keskel palju neid, kes Eesti töölisi pusstama olekşid rutanud.

Kogumise punktisse ilmusid pääsjalikult politsei walwe all olijad kaelakohtulised kurjategijad, kes „Wirrunmoale“ sõites sääl iga üks oma spetsiaalsuse järele häid tegutsemise wõimalusi lootsid ja sellega ühes ka oma kodumaa kohtu wõimude eest kõrwale wõisid hoida.

Et wabaduses wiibiwate elukutseliste teerööwlite arw Soomes aga kaugeltki nii suur ei olnud, nagu seda Eesti wargate põhjawajuwa laewakese päästmiseks waja oli, siis pööras nende sotslik saadik Rei Soome kohtuministri ja wangimajade walitsuse poole palwega wabastada neid kaelakohtulisi wange, kes wabatahtlikkudena Eestisse sõdima soowiwad minna. Palwe täideti ja lühikese ajaga olid polgud „*paremateşt põhja poegadeşt*“ Eestisse sõiduks walmis.

Ule lahe jõudes jaotati soomlased kahte jakku. Suurem osa saadeti liinile „wälimise waenlase“ wastu, kuna 60 pääline bande teiste hulgast wälja waliti ja Tallinna „sisemisi waenlast“ waigistama jäeti.

Walitute osalisteks said kõige tooremad, igasugustes meelsikustes, tapmistes ja mõrtukatöödes kõige wilunumad mehed. Wiimased paigutati Kloostri uulitsale koolimajasse, kust õpilased koju saadeti.

Sisemise waenlase wastu wõitlejaid nimetati Pagari uulitsal „eriteadlasteks“ ja nende eest peeti wõimude poolt suurt hoolt. Neile maksеti kõrget rahapalka, söödeti rikkalikult ja jagati iga nina pääle päewas toitlusladust 2 pudelit Saksa akowiiti ja pudel rummi. Politseiwõimude poolt käsutati iga õhtu koolimaija kümmekond lõbunaist ja orgia kestis hilja hommikuni. Laidoneri poolt anti kõwa käsk „eriteadlastele“ kaks korda nädalas ladust puhas pesu wälja anda ja nende jaoks alati teatud tagawara paremat ja peenemat pesu ladus hoida. Must pesu toodi ladusse tagasi ja saadeti säält aurupesumajasse. Iga kord wõis näha, et ladusse toodud särgi käised werised olid, mis selget tunnistust andis sellest, kuidas eriteadlased sisemist waenlast waigistasid.

Kui Pagari uulitsa kangelased tarwilikuks arwasid mõnest proletaarlasest, keda nad omale kardetawaks pidasid, lahti saada, kõlistati kohe telefoniga Kloostri uulitsale, nõuti trobikond „eriteadlasi“, kelle kätte ohwer toimetati ja wiimane kadus jäljetult.

Et soomlased esialgul kõike Tallinna maaaluseid koopaid ja piinakambreid ei teadnud, siis olid neile juhtideks kaks wangimaja „tarsit“ (старший) Ende ja Roode. Mõlemad olid juba tsaari ajal üle 25 aasta sellel alal töötanud ja neid peeti asjatundjateks meesteks.

Ende warastas päraşt Wene uulitsalt 200.000 marga wäärtuses pesu ja riideid. Oli natuke aega uurimise all, kuid suurte teenete tõttu ja kui oma mees ja „eriteadlane“ karistust ei kannud. Praegu peab Kopli uulitsal würtsipoodi.

Roodele anti aukõrgenduşt ja määrati Patarei wangimaja ülema abiks.

Sagedasti käisid mõned Soome „spetsid“ Roode ehk Ende saatel Toompea ladust mingisuguseks eriliseks otstarbeks kottisi saamas, kusjuures alati suuremaid walisid, mis töenduşt andis, et kõik ärataputud töölised linnas piinakambritest enne tükkideks raiuti, kottidesse topiti ja pääle selle linnast wälja toimetati. On andmeid, mis kõnelewad, et paljudele ohwritele wanu kaaluwihte ja muid raskusi külge seoti, Kalarannast paadiga merele wiidi ja põhja lasti. Kui aga see tormise ilma tõttu ehk mõnel muul põhjusel wõimata oli, siis toimetati tapetud Ülemiste järwe ääre Kurna metsa, raiuti jää sisse auk ja lasti järwe põhja. Sellega on seletaw ka asjaolu, et sõjaministeerium järwe ümbrust piinlikult oma wõimuses püüab hoida, seda laskeplatsiks kuulutades seepääle waatamata, et järwe ümbrus, kui metsline ja künkaline maa laskeplatsiks täiesti kõlbmata on. Kuue aasta jooksul ei ole järwes kalapüüki olnud. Möödunud talwel rentis linnawalitsus Ülemiste järwe kellegile ettewõtjale kalapüügiks wälja. Alustati püüki, kuid sõjaministeerium sai asjast teada ja kohe lõpetati püük.

Lasti jutt lendu, et kalu järwes ei ole. Kalu on aga nii paksult, et sagedasti isegi weetorud ära ummistawad. Nähtawasti on püügi mittelubamise põhjused hoopis teised: Laidoner ja Soots kardawad, et eriteadlaste poolt põhjalastud ja jäljetult kadunud töölised noodaga wälja tõmmatakse.

Wiimasel ajal on järwe wesi wäga halwaks muutunud ja tihti wõib „Waba Maa“ ja „Päewalehe“ waateakendel purkides paelussе näha, mis järwe weest kinni püütud, mis muidugi suurel määral selleşt tuleb, et surnukehad suwel, kui järwe wesi soojaks läheb, mädanema hakawad. Räägitakse, et kogu Pagari uulitsa timukate kamp, kellel järwe saladused teada, järwe wett ilmaski joogiks ja toidu keetmiseks ei tarwita, waid seda kaewudest lasewad tuua.

Suurem osa liinile nõnda nimetatud wälise waenlase wastu saadetud soomlasteşt said lahingutes surma. Kloostri uulitsal prassiw „eriteadlaste“ bande ei jäänud aga oma seisukorraga sugugi rahule. Waatamata igasuguste mõnususte pääle, mis Eesti kelmide kildkond neile iganes pakkuda wõis, waatamata sellepääle, et nende sisejuurdunuid madalaid werejanulisi instinkte rahuldati ja neid kordamisi, et keegi wahele ei jääks, Eesti töölisi pusşitama määrati, otsis nende wangimaja müüride wahelt wäljapääsenud märatsew hing omale siiski suuremat tööpõldu. „Eriteadlased“ läksid oma ülemate käsu alt wälja, walgusid salkadena laiali ja hakasid tegutsema. Algasid wargused, röövimised, tapmised, wägistamised, mis iga päewaga ikka sagedamateks ja julgemateks muutusid.

Kogu Eesti kodanlus sattus ärewusse ja oli hirmul, sest seekord ei langenud „eriteadlaste“ ohwriteks enam mitte töölised, waid need kellelt rohkem saaki oli loota. Eesti kodanlus nägi suurt waewa enne kui märatsejateşt soomlasteşt jagu sai. Organiseeriti oma meesteşt terwed wäeosad ja peeti jahti, paljud paigutati wangimajadesse ja muiş said kinniwõtmisel surma, kuid kõik need lood waikib Eesti kodanline ajakirjandus tänapäewani surnuks ja aeg-ajalt käiwad Eesti timukate ja wargate ninamehed Soomes oma „pääsljate“ ja ametiwendade haudadele pärgasid paigutamas. Sotslik juudas August Rei wõib rõõmustada ja oma töö pääle uhke olla. Sest tema poolt Eestisse toodud Mannerheimi „eriteadlaste“ eeskuju järele organiseeritakse praegu Eestis kaitseliitu Eesti oma „eriteadlasteşt“, kelle ülesandeks alaline töölisteklassi pussitamine. Praeguse kaitseliidu eesotsas seisawad samad werekoerad, kes 1919 aastal Kloostri uulitsal asuwat Soome hüäänede bandet käsutasid ja seepäraşt ei wõi mingisuguşt kahtlust olla, et tapetute tööliste arw, mida ametlikult teatatakse Laidoneri piinakambritest, ainult tilgake on selleşt werejõest, mis woolab wanades Tallinna maa-alustes koobastes. Suurem hulk ohwriteşt jääb jäljetult kadunuks.

Keskaegadel olid türklastel sõjamehed, keda janõtsshariteks hüüti. Janõtsharite wäge organiseeriti järgmisel wiisil: tapeti maha terwete külade ja linnade ristiusulised elanikud. Ellu jäeti ainult poeglapsed alla kolmeaasta wanaduses, keda üles kaswatati ristiusu kommete järele, kuid kõige suuremas wihawaenus kõikide teiste kristlaste wastu. Kui sel kombel üleskaswatatud janõtsharid juba meesteks olid sirgunud, saadeti neid karistuse salkadena ristiusulisi tapma. Kui kristlased selle üle kisa tõstsid, siis öeldi: „Teie ei tohi nurisеda, sest teid ei tapa mitte muhameedlased, waid teie oma usuwennad kristlased ise. Tähendab teie olete seda ära teeninud“.

Sama põhimõtte järele talitab ka praegune fasciſtlik Eesti walitſus, kes oma häälekandja „Päewalehe“ kaudu järgmiſt teatab: „Kaitſeliidu idee (fasciſm) peab tungima kooli, kui õpeaine, et kaswatada sõjamehi eelſeiswate wõitluste jaoks“

Sajad ja tuhanded tööliſed tapetakſe ja piinatakſe furnuks. Nende lapſed kaswatatakſe koolis kõige suuremas waenus töölisteklaſſi wastu, antakſe neile sõjariiſtad kätte ja käſutatakſe ſtreikiwate tööliſte pääle tuld andma. Nuriſemiſt ei tohi olla, ſest laſkjate ridades on paljud tööliſte lapſed. Ema ära wala piſaraid, ära ole ahastuſes, kui ſu poeg wabrikuwärawas kuulipilduja ſulle rindu ſihib, ſest ta on ſu oma laps!

Ja kõiki ſeda hääkskiites sõidab wärskelt küpſetatud fasciſtlik minister ſots Karl Aſt mööda maad ringi kõneledes: „Eesti tööliſteklaſs wõib rahul olla, ſest kõik walitſuſe ſammud on ſihitud nende kultuuriliſe ja moraalſe taſapinna tõſtmiſeks“.

Wäikeſe kehwa kubermangu wõimetele mitte wastaw, ülejõu käiw 20.000 mehelise sõjawäe ülewalpidamine wiis Eesti kodanluſe püſſirohu tünni otſa, mis 1. detſembri plahwatuſega lõppes. Uued riigi waraſteſt ja muudeſt eriteadlasteſt mobiliſeeritud fasciſtlikud kaitſeliidu praſſiwad banded, kes aastas üle 200 miljoni marga ära neelawad, paiskawad Eesti kelmide kamba pürokſeliini keldri otſa, kuſt nad lähemas tulewikus ammu igatſetud taewariiki lendawad.

Et pürokſeliini keldrile parajal ſilmapilgul ſütenöörid alla ſaawad pandud, ſelle eeſt hoolitſeb Eesti klaſſiteadlik töörahwa wägi. **K. Weismann.**

Eeſtlaſed S. R. W. Liidus.

Teiſe aſtme markſiſtlik-leninismi ring.

Haridusmaja juures töötaw teiſeaſtme markſiſtlik-leninismi ring oma järjekordſe programmiliſe töö juureſt oli wiimaſel ajal tõmmatud haridusmaja teiſte ülesannete täitmiſele. Nimelt oli ringi ülesandeks korraldada Lenini ja Eesti tööliſte liikumiſe nurgad. Kuiwõrd kiire töö oli, — ſai ſee hoogtöö kuju ning 21. jaanuariks oli nendele nurkadele alus pandud.

Lenini nurk oli mõeldud kui Lenini iſiku, tegewuſe ja õpetuſe — leninismi kujutus, piltides, tabelites, õpetuſe kokkuwõtetes, kaartides ja kirjanduſes. Eſialgul ſuudeti üles ſeada— üleswõtted, maal—Lenin, Lenini liikumiſe kaart, mõned põhialuſed leninismiſt kirjandus jne. Nurka alaliſelt täiendatakſe ſarnaſelt, et leninismi põhialuſed oleks kõik nähtawal ning iga tähtpäewaks oleks leniniſtlik ſelgitaw wäljapanek.

Eeſtimaa tööliſte liikumiſe nurgas on eſialgul ſuudetud wäljapanna mõned pildiliſed kujutuſed ja on oſa põrandaaluſeid wäljaandeid. Töö kestab edaſi.

Ring aſudes oma järjekordſe ülesande juure — plaaniliſe töö juure, täiendab alaliſelt nurkaſid. Töö korralduſe mõttes wiimane istang otſuſtas igal teiſipäewal alata tööd kell punkt kaheksa õhtul, pool tundi ettekanne ja pooleiſt tundi küſimuſe läbiharutus. Programmiline küſimus lõpeb kell 10. Pääle ſelle on eriliſed küſimuſed, mis tegew elu ülesfergitab ehk mis nõuab nurkade korraldus. Awaldati ſoowi, et kõik ringi liikmed oleksid täpſed oſawõtmiſes.

Juriidiline abi.

Küſimus nr. 16. Mina tulin sõjawäljalt, tegin üheſt lagunenud majaſt korteri nelja inimeſega, igaüks tegi omale ühe nurga. Kaks aastat tagaſi wõttis üks meiſt ſelle maja rendile ja tahab mind nüüd korteri oſakonna abil wälja ajada, et mina kui inwaliid ja oma tehtud korteris üüri ei maksa. Mis pean ma tegema.

Wastus. On kommunaal oſakonna poolt maja wälja renditud, peawad kõik üürnikud oma ſiſſetulekute kohaſelt üüri maksma. Et teie oma korteri parandaſite, ſeda pääle rendi lepingu tegemiſt arweſſe ei wõeta. Käesolewal juhtumiſel ei jää teil mitte midagi muud üle, kui inwaliidide normi järele üüri maksta.

Küſimus nr. 17. Kui suurt üüri on õigus maksta aſunduſes korteri eeſt ruutſüllaſt. Uürnik ſai 1919 a. töölt haiguſe tõttu lahti. Praegu mõlemad naiſega täitsa töövõimetud.

Wastus: Maa kohta mingiſuguſeid üürinormiſid ei ole. Üüri tuleb kokkuleppe järele, ehk kui ſeda on wõimata ſaada, tuleb pöörata kohaliku nõukogu poole asja lahendamiſeks.

Küſimus nr. 18. Kes on kohuſtatud kinni maksma kohtuſie kutſutud tööliſe äraraiſatud aja — kas kohus ehk aſutus, kus tööline töötab?

Wastus: Teie ei nimeta miſſuguſe juhtumiſega ſiin tegemiſt on. Kui tööline ehk teenija kodanlikus protſeſſis nõudjana eſineb kannatab kahju raiſatud tööpäewa eeſt tema iſe. Kui tööline ehk teenija kannatajana koelakohtulikus protſeſſis eſineb ning ſelle juures kodanlikuliſt nõudmiſt üles ei ſea, wõib teda tunnistajaga wõrrelda ja tal on õigus töökohaſt keſkmiſt töövalka raiſatud aja eeſt ſaada. Samuti on õigus keſkmiſe palga ſaamiſeks ka, kui tööline ehk teenija rahwakohtu kaasistujana oja wõtab.

Küſimus nr. 19. Kuidas tuleb Leningradis üüriraha ſiſſe nõuda neilt iſikutelt, kes ſaawad protſendiliſt taſu, kuid teenistuſes ei ſeiſa?

Wastus: Sarnaſed iſikud langewad waba elukutſelaſte liiki ja neilt tuleb ſelle järele ka üüri nõuda.

Küſimus nr. 20. Kes wastutab n. n. braki töö eeſt, kui wiimane oleneb täiesti halwaſt materjaaliſt.

Wastus: Kõlbmata töö (brak) protſent on meie wabrikutes ja tehaſtes tihti õige suur. Sellega tuleb wõidelda kõigil arukaajatel tööliſtel oma wabriku-tehaſe komiteede, töötubade wolinikkude, walmiſtuſe ringide jne. kaudu. Kes igal juhtumiſel kahju kannatab, kas tööline ehk ettewõte, ſeda otſuſtawad ülaltähendatud organid. Kui ſelgub, et kõlbmata töö ei ole olenenud tööliſeſt, waid ettewõtteſt, kannab wiimane ka kahju.

Küſimus nr. 21. Üürnik teenib kooperatiiwſes ühiſuſes „Kuſtpromſeljkredit“ ja on ſamal ajal ka kooperatiiwi juhatuſe liige. Majawaliſsus wõtab tema käeſt üüri 2 rubla ruutſülla eeſt. On ſee õigus.

Wastus: Konfliktkommiſjoni ſeletuſe põhjal on majawaliſsuſel õigus, ſest kooperatiiwi juhatuſe liikmena ſaab üürnik pääle palga ka protſendid.

Küſimus nr. 22. Kas on õigus toaüürijal, kes ſelle toa mööbliga üüris, lahti ütelda mööbli tarwitamiſeſt ja ſelle eeſt maksmiſeſt?

Wastus: Ei ole, ſest toaüürimine ühes mööbliga on ſündinud wabal kokkuleppel ja mõlemad pooled peawad oma pääle wõetud kohuſeid täitma. Selle mittetäitmine ühelt poolt annab teiſele poolele wõimaluſe lepingut katkeſtatuks pidada ja toaüürija wäljatõſtmiſt nõuda.

Küſimus nr. 23. Meil oli enne loomade arſtimine täiesti prii. Nüüd hakati aga iga korra päält 20 kop. wõtma. On ſee õigus.

Wastus: Loomade arſtimiſe eeſt keegi mingiſuguſt taſu ei tohi wõtta (Rahwa põllumajanduſe ringkiri nr. 177/6 Be, 11. märtſiſt, 1924 a.).

Küſimus nr. 24. Kas on õigus meſinikkudelt nõuda pääle ainſa põllumajanduslikku maksu weel ſiſſetuleku-waranduſe maksu?

Wastus: Rahanduskommiſsariaadi maksude pääwalitſuſe ringkirja nr. 741 põhjal, 7. märtſiſt 1924 aastaſt on meſinikud, kes ainſat põllumajanduslikku maksu maksawad, wabastatud ſiſſetuleku-waranduſe maksuſt. Ei maksa nad aga ainſat põllumajanduslikku maksu, tuleb neil ſiſſetuleku-waranduſe maksu maksta.

Küſimus nr. 25. Kui kaua kestab wäeteenistus jalawäes ja kui wanaſid wõetakſe liitu läbi sõjawäkke ning kunas.

Wastus: Teenistuſeajaks jalawäes on 2 aastat. Liiſuealisteks arwatakſe neid noormehi, kes 1. juuliks 21 aastaſeks ſaawad. Algades 1925 a. kutſutakſe sõjawäkke üks kord aastas — ſügiſel.

Küſimus nr. 26. Minu maja elanik on nii julmaks läinud, et mind röõwima hakkab ja maha lõhkus kõik lukustatud ukſed. Kutſuſin miilitſiat appi, kuid ſee ei tulnud. Kuſt pean ma abi otſima ja kelle pääle kaebama.

Wastus: Lukustatud uste mahalõhkumiſe puhul pidi miilits tulema ſündmuſe kohta protokolli tegema. Andke kaebtus rahwakohtuſſe ja nõudke üürniku wäljatõſtmiſt. Kaebekirjas tuleb üles tähendada ka tunnistajad, kes üürniku omawoli tarwitamiſt näinud. Et militſionäär ſündmuſe kohta protokolli ei teinud, ſelle kohta tuleb teil eri kaebtus anda otſe kreiſi miilitſaülemale.

Küſimus nr. 27. Mina elan naiſega ja nelja alaealiſe lapſega külas wõõras majas 1919 aastaſt ſaadik. Peremehel on kaks maja Kingiſſepa linnas, kus tema iſe elab, Maa ja maja eeſt maksan mina maksuſt. Kas temal on õigus ſeda maja, kus mina elan, tagaſi ſaada wõi ei. Iſe olen kolm aastat wabatahtliſelt rewolutſiooni eeſt wõidelnud ja terwiſeſt ilma.

Wastus: Hooned ja maa, mille pääl teie juba kuus aastat elanud olete ja mille eeſt teie maksuſid maksate, on teie tarwitada ja endiſel peremehel ei ole mingiſuguſt õiguſt teid ſäält wälja ajada. Igaſuguste ſekelduste ärahoidmiſeks tehke wastaw leping walla täidesaatwa komiteega.

Küſimus nr. 28. Kui palju maksab raadio wastuwõte aparaat, kuſt neid on ſaada ja kes wõib neid tarwitada ning kui kauge maa pääle wõib ſee oma kohuſeid täita?

Wastus: Raadio wastuwõtmiſe aparaadid iſiklikuks otstarbeks maksawad umbes 20 rubla (18—22). Need täidawad oma otstarbet ainult linnas. Maa jaoks on wastuwõte aparaadid kallimad, ſest ſääl peab nende wastuwõtmiſe jõud tugewam olema. Aparaate wõib ſaada Leningradiſt nõrga elektriwoolu trustiſt.

Leningradi teated.

Leningrad uuendab raudteede majapidamiſt.

Lõppeſid läbiräägimiſed Oktoobri- ja Põhja-Lääne raudteede walitſuſte ja „Punaſe-Putiilowi“ ja Newski tehaſte wahel, nende raudteede jaoks tagawarade oſade walmiſtamiſeks.

Newski tehas ſaab walmiſtama mitmeſuguſeid weduriite oſaſid. Niiſama ka „Punane-Putiilow“.

Hinna alandamine turſakala pääle.

Riitlik plaaneerimiſe kommiſjon riigi kalatrusti tööde kawa arutades leidis, et tarwilik on alandada ſoolatud turja hinda.

Trustide kaſude jagamine.

1923—24 a. trustide puhaskaſu jagatakſe ära järgmiſelt: oſakaſuſt jääb tagawara-fondiks, teine oſa tööliſte ja teenijate olukorra parandamiſe fondiks. Pääle ſelle tehakſe mahaarwamiſi walmiſtuſe parandamiſe ja laiendamiſe fondi.

Sm. Lenini nimeline tehaſele antakſe uued tellimiſed.

Sm. Lenini nimeline Newski laewaehituſe tehas ſai metalliſündikaadi poolt uue ſuurema tellimiſe 200 katalde, pumpade ja kiutööſtuſe maſinate pääle.

Teadaanded.

Haridusmaja teaatri harjutuste järjekord.

Pühkepäewal, 1. weebruaril
kella 1/2 11—1/2 1 Häälepaneku kurſus.
„ 1/2 1—1/2 2 Rütmika kurſus.
„ 2 „Arimehed“.
„ 3 „Lõbuſa talupoja“ harjutus.
Esmaspäewal, 2. weebr.
„ 8 „Emake maantee“ 2. ja 3. w.
Teiſipäewal, 3. weebr.
kell 8 „Kaſſi jaht“.
Kolmapäewal, 4. weebr.
kell 8 „Arimehed“
„ 9 „Emake maantee 1. w.
Wast. inſtruktor-organiſaator.

Täna teaatrites:

Akadeem. riiklik ooperi ja baleti teaater
„Спящая красавица“.
Akadeemiline riiklik draama teaater
«Волчьи души».
Akadeemil. riiklik wäike ooperi teaater
„Авантюрист“.
Riiklik ſuur draamateaater
„Анна Кристи“.
Rahwamaja
„Павел I“.
Teaater „Юных Зрителей“.
„Похождения Тома Сойера.“
Muuſikaline komöödia
„Марица.“
Bosſaſh
„Блудливый директор“.
Gosſnak.
„Учение дьявола“

Wastutaw toimetaja: K. Trenfeldt.
Wäljaandja: Eesti Kirjaſtuſe Ühiſus

Sm. W. Kingisſepa nimeline Eesti tööliſte Haridusmaja.

Teiſipäewal, 3. weebr. ſ. a.

Eſimeſe aſtme markſiſtlik-leninismi ringi järjekordne istang.

Algus kell 8 õhtul.

Oſawõtma kohuſtatud: Leetsmann, Mikkal, Siſaſk, Laius, Saage, Melikow, Utter, Nirk, Hanſow, Woolin. Laine, Rips, Ewart, Vihlak, Roosberg, Jänes, S., Mihelſon, Jea, A., Kool. Soowijad wõiwad oſa wõtta. Ilmuda täpſelt.

W. K. P. Leningr. kubkomi agit.-prop. oſakonna Eesti ſektſioon.

Sm. W. Kingisſepa nimeline Eesti tööliſte Haridusmaja.

Keſknädalal, 4. weebruaril ſ. a. peetakſe ära

Noorte ſektſiooni aſutamiſe koosolek.

Palutakſe ilmuda kõiki Harmaja liikmeid kuni 23 a. wanaduſeni, samuti ka Harmajas töötawaid W. L. K. N. ühingu agit-prop-kollektiiwi liikmeid.

Algus kell 7 õhtul.

W. K. P. Leningr. kubkomi agit.-prop. oſakonna Eesti ſektſioon.

Bugri aſunduſes,

Trotski kr., Leningradi kub. wõtab „Edaſi“ pääle tellimiſi wastu ſm. **A. Merino.** Lopuhinka poſtijaamas.

Taſchkendis

wõtab „Edaſi,“ „Säde“ ja „Oraſe“ pääle tellimiſi wastu kommiſſar ſm. **Liiw**

Sõjawäe haigemaja, Puſchkini uul., kella 6—10 õhtul.

Loſitſa wallas

Oudowa kreiſis

wõtab

„Edaſi“

pääle tellimiſi wastu wastutaw walla organiſaator

ſm. Hööde

Ajalehti wõib tellida ka järelmaksu pääle.

Dr. Grünberg Wostanije (end. Snamensk.) uul. nr. 2, 25. Oktobr. prosp. nurgal, telef. 562-37 — Wastuwõte iga päew kella 9—12 h. m. a kella 4—8 õhtul; naisterahwastele eraldi. Praegusaja arſtimisabinõud. **Sifilis** (914 ja t.) ja **tripper** (terawak. ja krooniline). Snguorgaanide igakülgne arſtimine.

Erihaigemaja, ſfemiſe-, naiſteſünnitamiſe-, löike-, hamba-, kurgu-, kõrwa-, nina- ja ſuguhaiguſed. **Sifilis** (606—914), **tripper.** Wastuwõtte tunnid erialadel hom. k. 9 kuni õh. k. 9 3. Juuli (end. Sadowaja) uul. nr. 42, Sennoi nurgal. Tel. 163-31 ja 163-32.

Wil. welsker-ämmaemand

H. N. Witkun - Kolpakowa muendas wastuwõtmiſt: nõuanded ja abi raskejalgſetele, ſünnitajatele, naiſtehaiguſed. Kella 10. homm. kuni kella 7 õht. Troitskaja 11, krt. 7. Sisſekäik paraadukſeſt.

Wee-elektrihaigemaja

Snamenskaja uul. nr. 5, krt. 3. Kõhusoolikate, ſüdame, raswanemiſe, rheumatiſm, kangeſtus, hüſteeria, neurasteenia, halwatus, ſeljakuiwus, jõuetus. Wastuwõtt kella 5—9 õhtu. Telef. 212—31.

Kusnetski haigemaja Kusnetſhnõi, 7, telef. 181—52. Wastuwõtm. kõikides ſpetſ. profeſſorite ja aſſiſtentide poolt kella 10 homm. kuni kella 10 õht. Alaliſed woodid (naiſtehaiguſed ja ſünnitamine). Raskejalgſete konſult. **Unemated met.** järelwaatamine ja arſtimine. **Sifilis** 606 914 **tripper** teraw ja krooniline. **Jugnwõimetus** maſſ. ja elektriſ., hambaarſtim. ja kunſtiline hamb. Arſtide kutſum. kodu.

Welsker-ämmaemand maſſaſh., nõuanded, abi raskejalgſetele ja ſünnitajatele naiſtehaiguſed, alaline arſt. Mohawaja uul., nr. 18, krt. 3, ſiſſekäik hoowiſt

Типография Коминтерн, Государственное изд., Екатерингофскийпр. 87. — Ленинградский Гублит № 2828.